

URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED
EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA

PREGLED PRAKSE EUROPSKOG SUDA ZA LJUDSKA PRAVA

Informacije o novim presudama i odlukama
Europskog suda za ljudska prava

SRPANJ – RUJAN 2015.

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
DALMATINSKA 1, ZAGREB
TEL: 01 4878-100, FAX: 01 4878-111
E-MAIL: ured@zastupnik-esljp.hr
WEB: uredzastupnika.gov.hr

Ovaj pregled prakse sadrži sažetke presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava prema odabiru Ureda zastupnika Vlade pred Europskim sudom za ljudska prava u relevantnom razdoblju.

Sve sažetke izradio je Ured zastupnika pred Europskim sudom za ljudska prava i oni ne predstavljaju službeni dokument Europskog suda za ljudska prava.

Izvorni tekstovi presuda i odluka Europskog suda za ljudska prava na temelju kojih su izrađeni sažeci mogu se pronaći na stranicama Europskog suda za ljudska prava (www.echr.coe.int) putem tražilice HUDOC.

Na stranicama Ureda zastupnika (uredzastupnika.gov.hr) dostupni su prijevodi svih presuda i odluka protiv Republike Hrvatske.

SADRŽAJ

UVOD	4
ČLANAK 3.	6
BOUYID protiv BELGIJE	6
M. i M. protiv HRVATSKE	9
MAFALANI protiv HRVATSKE.....	13
V. M. I DRUGI protiv BELGIJE	16
ČLANAK 5.4.	19
KUTTNER protiv AUSTRIJE	19
ČLANAK 6.1.	21
FERREIRA SANTOS PARDAL protiv PORTUGALA	21
ČLANAK 7.1.	23
BERLAND protiv FRANCUSKE	23
ČLANAK 8.	26
M. N. I DRUGI protiv SAN MARINA.....	26
NAZARENKO protiv RUSIJE	28
OLIARI I DRUGI protiv ITALIJE	30
ČLANAK 35.	33
GHERGHINA protiv RUMUNJSKE	33
NICKLINSON i LAMB protiv UJEDINJENE KRALJEVINE.....	36
ČLANAK 46.	38
GAZSO protiv MAĐARSKE	38
RUTKOWSKI I DRUGI protiv POLJSKE	38

UVOD

U razdoblju od srpnja do rujna 2015. godine Europski sud za ljudska prava (dalje u tekstu Sud) bavio se značajnim pitanjima s područja ljudskih prava i primjenom Konvencije na neke suvremene društvene okolnosti.

Za početak valja istaknuti presudu *Oliari i drugi protiv Italije*, u kojoj je Sud nedvosmisleno istaknuo da su države članice Vijeća Europe dužne osigurati istospolnim partnerima mogućnost zakonskog uređenja njihovog odnosa, jer u protivnom krše pravo na obiteljski život istospolnih partnera. Pritom je ostavio slobodu svakoj državi članici hoće li istospolnu zajednicu priznati kao brak ili kao registrirano ili civilno partnerstvo.

U razdoblju koje je obuhvaćeno ovim pregledom Sud se posvetio i razmatranju različitih postupanja koja su dovela do zlostavljanja, mučenja i nečovječnog postupanja. Tako je u predmetu Velikog vijeća *Bouyid protiv Belgije* Sud, razmatrajući minimalan prag ozbiljnosti koji mora biti dosegnut da bi neko postupanje moglo biti okvalificirano kao mučenje, nečovječno ili ponižavajuće, utvrdio da svaka neopravdana uporaba sile od strane policijskih službenika prema osobama koje su pod njihovim nadzorom predstavlja ponižavajuće postupanje, čak i kada sama fizička sila (primjerice, pljuska) nije bila tolikog intenziteta da bi ostavila trajne posljedice.

Uporaba sile od strane policije razmatrana je u kontekstu predmeta *Mafalani protiv Hrvatske*, posebno s aspekta učinkovite istrage o načinu nastanka ozljeda koje je uhićenik dobio tijekom uhićenja. U presudi je istaknuto da se takva istraga, kada postoje vidljive i dokumentirane ozljede, mora pokrenuti bez posebne inicijative samog uhićenika, te da mora biti učinkovita i neovisna.

Neučinkovitost kazneno-pravnih mehanizama u slučaju prijave za nasilje nad djetetom dovela je do utvrđenja povrede u još jednoj predmetu protiv Hrvatske, *M. i M.* Osim utvrđenja povrede procesnog aspekta članka 3. Konvencije, u toj je presudi utvrđena i povreda prava na obiteljski život podnositeljice jer domaća tijela nisu uzela u obzir njezino mišljenje o tome s kojim roditeljem želi živjeti.

Povreda zabrane mučenja, ponižavanja i nečovječnog postupanja utvrđena je i u predmetu *V.M. i drugi protiv Belgije* koja se tiče aktualne tematike tražitelja azila, gdje je Sud ocijenio kako su uvjeti u kojima su se zatekli tražitelji azila bili ponižavajući.

Sud se bavio i problematikom prisilnog smještaja osoba s duševnim smetnjama. U presudi *Kuttner protiv Austrije* Sud je razmotrio onemogućavanje podnositelju da se ispita njegov zahtjev za ukidanje prisilnog smještaja s aspekta prava na slobodu i sigurnost. U predmetu *Berland protiv Francuske* Sud je utvrdio da sigurnosna mjera prisilnog smještaja u

psihijatrijsku ustanovu ne predstavlja „kaznu“ u konvencijskom smislu, na koju je primjenjiv članak 7. stavak 1. kojim se zabranjuje retroaktivna primjena kaznenog zakonodavstva.

Od presuda u kojima je Sud razmatrao pravo na pošteno suđenje izdvojili smo predmet *Ferreira Santos Pardal protiv Portugala*, gdje je do povrede tog prava došlo zbog neusklađenosti u praksi Vrhovnog suda koja je uzrokovala pravnu nesigurnost.

Kao posebno značajne presude koje su tiču prava na suđenje u razumnom roku ističu se presuda *Rutkowski i drugi protiv Poljske* i presuda *Gazso protiv Mađarske*. Naime, Sud je utvrdio da u Poljskoj i Mađarskoj postoje sustavni problemi s prekomjernim trajanjem postupaka te je donio pilot-presude protiv obje države. U presudi protiv Poljske Sud je odlučio komunicirati Poljskoj 650 predmeta vezanih za pravo na suđenje u razumnom roku, kako bi Poljska u roku od 2 godine podnositeljima u tim predmetima dala prikladnu zadovoljštinu. S postupanjem u svim novim predmetima koji mu budu podneseni, Sud će zastati na godinu dana, dok Poljska ne poduzme odgovarajuće reforme sustava.

Slično, Sud je odlučio zastati na godinu dana s postupanjem u svim predmetima protiv Mađarske koji se tiču razumnog roka, dok Mađarska ne usvoji i provede prikladne mjere radi otklanjanja nedostataka na koje je Sud ukazao u svojoj presudi.

Različiti aspekti prava na privatni i obiteljski život razmatrani su u presudama *M.N. i drugi protiv San Marina* (tajnost dopisivanja) i *Nazarenko protiv Rusije* (pravo nebiološkog oca na susrete i druženja s djetetom).

Od odluka u kojima je Sud ocijenio da nisu ispunjeni procesni uvjeti za podnošenja zahtjeva Sudu ističemo odluku *Nicklinson i Lamb protiv Ujedinjene Kraljevine* kojom je zahtjev podnositelja proglašen očigledno neosnovanim, jer podnositelji nisu imali pravo zahtijevati da redovni sudovi ocijene sukladnost zakonodavnog rješenja o potpomognutom samoubojstvu s Konvencijom.

U odluci Velikog vijeća *Gherghina protiv Rumunjske* Sud je još jednom podsjetio na važnost iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, čime se domaćim vlastima daje mogućnost da razviju svoju praksu i učinkovito zaštite prava podnositelja na domaćoj razini.

Pregled prakse dostupan je na internetskim stranicama [Ureda zastupnika](#).

Na stranicama Ureda zastupnika dostupni su i prijevodi svih [presuda i odluka protiv Republike Hrvatske](#).

ČLANAK 3.

ZABRANA MUČENJA I NEČOVJEČNOG POSTUPANJA

Nitko se ne smije podvrgnuti mučenju ni nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kazni.

PLJUSKE POLICIJSKIH SLUŽBENIKA PREDSTAVLJAJU PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE

**BOUYID protiv
BELGIJE**

*zahtjev br. 23380/09
presuda Velikog vijeća od 28. rujna 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva dvojica su braće, S. B i M. B., koji su zajedno sa svojom obitelji živjeli blizu policijske postaje u gradu Saint-Jossetten-Noode. U postupku pred Sudom, obojica su prigovarala kako ih je policijski službenik pljusnuo.

Podnositelji su istaknuli kako je dana 08. prosinca 2003. godine, policijski službenik u civilu zatražio od S. B.-a da mu pokaže osobnu iskaznicu. S. B. je u tom trenutku zajedno s prijateljem stajao ispred ulaznih vrata zgrade u kojoj je živio te je zvonio da ga puste unutra jer je zaboravio ključ. Odbio je pokazati osobnu iskaznicu te je zatražio od policijskog službenika da mu pokaže značku. Policijski službenik ga je potom zgrabio za jaknu te ga je odveo u policijsku postaju. Tamo ga je smjestio u sobu za ispitivanje. Budući da je S.

B. prigovarao uhićenju, policajac ga je pljusnuo. Iz medicinskog nalaza od tog dana proizlazi kako se S. B. nalazio u šoku i kako je na lijevom obrazu i u području lijevog ušnog kanala imao znakove crvenila. S. B. je sljedećeg dana Odboru za nadzor policijskih djelatnika (u daljnjem tekstu: Odbor) podnio pritužbu te je ispitan u odnosu na navode o policijskom zlostavljanju.

Podnositelji su u svom zahtjevu također istaknuli kako je dana 23. veljače 2004. godine, policija ispitivala M. B.-a u istoimenoj policijskoj postaji u vezi s navodima o jednoj svađi. Pri tom je policijski službenik pljusnuo M. B.-a. Medicinski nalaz ukazivao je kako je M. B. imao masnicu na lijevom obrazu. M. B. je istog dana podnio pritužbu. Dana 05. svibnja 2004. godine, ispitan je policijski službenik koji je pljusnuo M. B.-a. Policijski službenik je izjavio kako je M. B. prema njemu tijekom ispitivanja bio osobito drzak te ga je stoga zgrabio za ruku ne bi li ga tako natjerao da izađe iz sobe te tvrdio kako ga pritom nije pljusnuo.

Protiv policijskih službenika koji su navodno pljusnuli podnositelje pokrenut je kazneni postupak u kojem ih se teretilo za primjenu sile prilikom obnašanja službene dužnosti i to s namjerom nanošenja ozljeda. Također ih se teretilo za prekoračenje ovlasti zbog koje je došlo do povrede ustavom zajamčenih prava i sloboda. Policijska postaja podnijela je nadležnom prvostupanjskom sudu izvješće iz kojeg je proizlazilo kako su članovi podnositeljeve obitelji od prije bili poznati policiji, prema policijskim službenicima su se ponašali agresivno, provocirali su ih te s policijom nisu bili voljni surađivati. Nadležno tužiteljstvo odustalo je od optužnice te je postupak obustavljen. Revizijski sud je dana 29. listopada 2008. godine odbio reviziju podnositelja.

Pozivajući se na članak 3., čl. 6. st. 1. i čl. 13. Konvencije, podnositelji su prigovarali kako su ih obojicu pljusnuli policijski službenici te

kako su stoga pretrpjeli ponižavajuće postupanje. Također su prigovarali kako je istraga provedena u odnosu na njihove pritužbe bila neučinkovita, pristrana te kako je predugo trajala i nije bila cjelovita.

Dana 21. studenog 2013. godine, Sud je donio presudu kojom je utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 3. Konvencije. Dana 24. siječnja 2014. godine, podnositelji su podnijeli zahtjev za upućivanje predmeta Velikom Vijeću.

❖ Ocjena Suda

Materijalni aspekt čl. 3. Konvencije

Sud je istaknuo kako su podnositelji koji navode da su žrtve čl. 3. Konvencije dostavili medicinske nalaze o zadobivenim tjelesnim ozljedama koje su mogle biti posljedica pljuski. Ispitujući njihovu dokaznu snagu Sud je ustanovio kako belgijska Vlada nije dokazala da su podnositelji predmetne ozljede zadobili na neki drugi način ili da su ozljede postojale prije nego što su podnositelji privedeni u policijsku postaju. Sud je stoga utvrdio da su policijski službenici pljusnuli podnositelje te kako su ozljede podnositelja posljedica tih pljuski. Sud je ponovio da kada je pojedinac lišen slobode ili je općenito govoreći suočen s policijskim službenicima, svako pribjegavanje fizičkoj sili koje nije nužno ugrožava ljudsko dostojanstvo te načelno predstavlja povredu prava zajamčenih čl. 3. Konvencije. Svako miješanje u ljudsko dostojanstvo narušava samu bit Konvencije. Zbog toga, svako postupanje policije koje ugrožava ljudsko dostojanstvo podnositelja predstavlja povredu čl. 3. Konvencije. Ovo se posebice odnosi na situacije u kojima je policija upotrijebila fizičku silu, a da to nije bilo nužno. Nadalje, Sud je isto tako utvrdio kako belgijska Vlada nije dokazala navode da su pljuske predstavljale nužnu uporabu sile. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako je ugroženo ljudsko dostojanstvo podnositelja te

kako je stoga došlo do povrede čl. 3. Konvencije.

Sud je nadalje istaknuo da kada policijski službenici pljusnu pojedince koji se u potpunosti nalaze pod njihovom kontrolom dolazi do ozbiljnog napada na osobno dostojanstvo. Pljuska značajno utječe na osobu pogotovo ako je usmjerena na lice zato što lice izražava osobnost, manifestira socijalni identitet te predstavlja centar osjetila uz pomoć kojih se komunicira s drugima. Sudu je za postojanje ponižavajućeg postupanja iz čl. 3. Konvencije, dovoljno da žrtva smatra da je ponižena. Sudu je nedvojbeno da čak i pljuska čiji cilj nije bio zlostavljanje i koja nije

Sud je istaknuo da kada policijski službenici pljusnu pojedince koji se u potpunosti nalaze pod njihovom kontrolom dolazi do ozbiljnog napada na osobno dostojanstvo. Pljuska značajno utječe na osobu pogotovo ako je usmjerena na lice zato što lice izražava osobnost, manifestira socijalni identitet te predstavlja centar osjetila uz pomoć kojih se komunicira s drugima.

uzrokovala dugotrajne posljedice može za pojedinca biti ponižavajuća. Ovo posebice kada je policijski službenik pljusnuo pojedinca koji se nalazio pod njegovom kontrolom budući da se u takvom slučaju pojedinac u odnosu na policijskog službenika nalazi u podređenom položaju. Činjenica da su žrtve znale da je takvo postupanje nezakonito također može u njima izazvati osjećaj nepravde i nemoći. Štoviše, takvi pojedinci se nalaze u situaciji u kojoj očekuju od policije da ih štiti.

Pljuskanjem podnositelja, policijski službenici su se narugali svojoj službi. Sud je primijetio kako je za ovaj predmet irelevantna činjenica da su policijski službenici u afektu pljusnuli podnositelje. Veliko vijeće je stoga zauzelo drugačiji stav od vijeća. Konvencija predviđa apsolutnu zabranu mučenja i nečovječnog i ponižavajućeg postupanja, bez obzira na ponašanje žrtve. U demokratskom društvu, nadležne vlasti ne smiju pribjegavati zlostavljanju. Konačno, Sud je ustanovio kako je u predmetnom razdoblju, S. B. imao 17 godina te kako zlostavljanje ostavlja ozbiljnije psihološke posljedice na maloljetnika nego na punoljetnu osobu. Stoga je od ključnog značaja da policijski službenici koji dolaze u kontakt s maloljetnicima uzmu u obzir njihovu ranjivost. Zaključno, Sud je ustanovio kako su pljuske ugrozile dostojanstvo podnositelja. Stoga je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 3. Konvencije.

Postupovni aspekt čl. 3. Konvencije

Sud je ustanovio da je nakon podnositeljevih pritužbi, protiv policijskih službenika podignuta optužnica kojom ih se teretilo za uporabu nasilja prilikom obnašanja službene dužnosti i to s namjerom nanošenja ozljeda te za postupanje izvan granica svojih ovlasti kojim je uzrokovana povreda ustavnim zajamčenih prava i sloboda. Istraga je provedena sukladno mjerodavnom pravu te od strane nadležnog istražnog suca. Usprkos tome, istražni sudac nije naložio provođenje dodatnih istražnih radnji te je samo rekao da se tijekom istrage uzmu u obzir podnositeljeve pritužbe, da se podnositelje ispita, da se pripremi izvješće o njihovoj obitelji, da se provjeri jesu li prethodno kažnjavani te da se ispita koje mjere su poduzete u vezi s navedenim incidentom. Istražni sudac je propustio odrediti suočavanje između podnositelja i policijskih službenika, propustio je naložiti ispitivanje doktora koji su sastavili medicinska izvješća ili ispitivanje bilo kojih drugih svjedoka. Istraga je bila ograničena na

razgovore s policijskim službenicima te na sastavljanje izvješća o dokazima koje su prikupili i o podacima o podnositeljevoj obitelji. Nadalje, odluka kojom je obustavljen kazneni postupak nije bila obrazložena. Navedeno je ukazivalo da usprkos medicinskim izvješćima koji su ukazivali na ozljede, istražno tijelo nije poklonilo potrebnu pažnju navodima ili prirodi predmetnog incidenta. Konačno, Sud je ustanovio kako je istraga trajala pretjerano dugo. Sud je već prethodno naglašavao kako je u slučajevima zlostavljanja, promptna reakcija istražnih tijela ključna za održavanje povjerenja u nadležne vlasti te za sprječavanje njihovog nezakonitog ponašanja.

Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako istraga nije provedena sukladno zahtjevima iz čl.3. Konvencije te kako je stoga došlo i do procesne povrede čl. 3. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

5.000,00 EUR – svakom podnositelju pojedinačno na ime naknade nematerijalne štete

10.000,00 EUR – podnositeljima zajednički na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *zabrana ponižavajućeg postupanja*
- *policijsko postupanje*
- *pljuske nanese od policijskih službenika*
- *upotreba prekomjerne sile*
- *napad na osobno dostojanstvo pojedinca*
- *stupanj ozbiljnosti napada*
- *neučinkovita istraga*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

DOMAĆA TIJELA NISU PRAVODOBNO ISTRAŽILA NAVODE O ZLOSTAVLJANJU DJETETA OD STRANE OCA

**M. i M. protiv
HRVATSKE**

*zahtjev br. 10161/13
presuda od 03. rujna 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositeljice zahtjeva su majka (prva podnositeljica) i kćer (druga podnositeljica). Predmet se odnosi na niz međusobno povezanih (obiteljsko-pravnih) postupaka uključujući kazneni postupak, parnični postupak i postupak pred centrom za socijalnu skrb.

Prva podnositeljica je tijekom 2001. godine sklopila brak s I. M. te je iste godine rodila drugu podnositeljicu. Tijekom kolovoza 2007. godine, došlo je do razvoda braka, a druga podnositeljica je povjerena I. M.-u na odgoj i čuvanje dok je prvoj podnositeljici pripalo pravo na susrete i druženja.

Tijekom ožujka 2011. godine, nadležno općinsko državno odvjetništvo je protiv I. M.-a podiglo optužnicu radi osnovane sumnje da je počinio kazneno djelo tjelesne ozljede nakon incidenta koji se dogodio 01. veljače 2011. godine, a tijekom kojeg je došlo do ozljeđivanja druge podnositeljice. Druga podnositeljica je tvrdila kako ju je I. M. udario po licu, zgrabio za vrat i verbalno zlostavljao. Sljedećeg dana, majka ju je odvela do nadležne policijske postaje gdje su podnijele kaznenu prijavu. Nakon što ju je pregledao okulist, utvrđeno je kako je pretrpjela ozljede na području očne jabučice i očne duplje. I. M. je proglašen krivim, a nadležni općinski sud je protiv njega izdao kazneni nalog kojim mu je izrekao novčanu kaznu. I. M. je potom protiv

kaznenog naloga podnio prigovor na temelju kojeg je isti stavljen izvan snage te je kazneni postupak nastavljen. Tijekom 2013. godine, uslijedila su tri ročišta. Prvo ročište je bilo zakazano za svibanj 2013. godine s mogućnošću da se drugu podnositeljicu ispita putem video veze. Kazneni postupak je i dalje u tijeku, a općinski sud čeka potrebnu tehničku opremu za ispitivanje putem video veze, budući da istu ne posjeduje.

Prva podnositeljica je tijekom 2011. godine protiv I. M. podnijela kaznenu prijavu radi kaznenog djela napuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe do kojeg je došlo tijekom incidenta od dana 01. veljače 2011. godine te kako prema navodu druge podnositeljice to nije bio izolirani slučaj. Posebice je istaknula kako se drugoj podnositeljici obraćao pogrdnim imenima, silio ju da jede hranu koju nije voljela, prijetio joj da će je udariti i ošišati kosu te da više ne će vidjeti majku. Tijekom siječnja 2012. godine, kaznena prijava je odbačena zbog toga što nisu utvrđeni elementi zlostavljanja.

U međuvremenu, tijekom ožujka 2011. godine, nakon incidenta od dana 01. veljače 2011. godine, prva podnositeljica je pokrenula postupak u kojemu je zatražila da se druga podnositeljica povjeri njoj na odgoj i čuvanje i to privremeno tijekom postupka i konačno po završetku postupka. Prijedlog za privremenim povjeravanjem odbačen je zbog nedostatka dokaza koji bi upućivali na zlostavljanje. Postupak radi donošenja konačne odluke o prijedlogu podnositeljice je i dalje u tijeku.

U razdoblju od 2006. do 2014. godine, nadležni centar za socijalnu skrb donio je dvije mjere za zaštitu prava i dobrobiti djeteta u cilju nadziranja obiteljske situacije te unapređenja komunikacije između roditelja ne bi li se spriječilo da druga podnositeljica bude uvučena u sukob između roditelja. Tijekom postupka za promjenu odluke o roditeljskoj skrbi centar je sudu podnio izvješće iz kojeg je proizlazilo kako je situacija u kojoj se druga

podnositeljica nalazi složena, ali kako ništa ne ukazuje da postoji bojazan za njezin život. Tijekom 2014. godine, centar je podnio dodatno izvješće iz koje je proizlazilo kako ne postoji opasnost od zlostavljanja niti da je do njega došlo, već kako su glavni problemi neriješeni sukob između roditelja te zanemarivanje potreba druge podnositeljice.

Tijekom svih ovih postupaka, niz psihijatar a i psihologa pregledalo je drugu podnositeljicu po prijedlogu majke, oca i na temelju sudbenog naloga: svi su zaključili kako je dijete traumatizirano. Iz nalaza i mišljenja vještaka koje je parničnom sudu dostavljeno u prosincu 2011. godine, proizlazilo je kako oba roditelja pate od poremećaja osobnosti te kako su im sužene roditeljske sposobnosti. Prema njihovom mišljenju, dijete je bilo traumatizirano zbog razvoda braka i sukoba između roditelja, međutim ništa nije ukazivalo da bi dijete bilo ugroženo ako bi nastavilo živjeti s ocem. Tijekom 2014. godine, drugu podnositeljicu je pregledao psiholog zbog samoozljeđivanja. Prilikom provedenih medicinskih pregleda, druga podnositeljica je izjavila kako ju je tijekom veljače 2011. godine otac udario po licu te kako želi živjeti s majkom. Navedeno je istaknula i tijekom ispitivanja u kaznenom postupku koji se vodio protiv I. M.-a.

Pozivajući se na čl. 3. i čl. 8. Konvencije, podnositeljice su prigovarale kako zbog toga što nadležna tijela nisu pokrenula i provela postupak zbog kaznenog djela zapuštanja i zlostavljanja djeteta ili maloljetne osobe nego postupak radi kaznenog djela tjelesne ozljede, drugoj podnositeljici nije pružena zaštita od daljnjeg zlostavljanja od strane oca na način da ju se od njega odvojilo.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na čl. 3. i čl. 8. Konvencije: obveza države da istraži navode o zlostavljanju i spriječi daljnje zlostavljanje

Sud je primijetio kako je podnositeljica policiji izjavila kako ju je otac dana 01. veljače 2011. godine udario po licu te je isto izjavila i tijekom različitih sudskih postupaka. Ozljeda koju je tijekom tog incidenta navodno zadobila zabilježena je u medicinskom nalazu okuliste. Isto tako, njezini navodi o psihičkom zlostavljanju zabilježeni su od strane nekoliko psihijatar a i psihologa. Sud je stoga zaključio da se podnositeljici navodi o zlostavljanju mogu smatrati provjerljivima te kako stoga postoji potreba za ispitivanjem je li država sukladno zahtjevima čl. 3 Konvencije ispitala djetetove navode o zlostavljanju te je li pružila zaštitu od daljnjeg zlostavljanja. Nadležna tijela su odlučila protiv oca pokrenuti kazneni postupak zbog nanošenje tjelesne ozljede koju je druga podnositeljica navodno zadobila tijekom incidenta od 01. veljače 2011. godine, a ne za kazneno djelo koje bi u cijelosti obuhvatilo cjelokupno zlostavljanje koje je druga podnositeljica navodno pretrpjela, a što bi u potpunosti riješilo navedenu situaciju.

Sud je ustanovio kako je više od četiri godine i pet mjeseci prošlo od incidenta u kojemu je druga podnositeljica zadobila ozljede, a nadležna tijela još uvijek nisu donijela konačnu odluku o tome je li joj ozljede nanio otac, te ako je, izrekao mu kaznu.

Štoviše, u kaznenom postupku koji se vodio protiv oca došlo je do značajnih zastoja. Posebice, od trenutka kada je otac podnio prigovor protiv kaznenog naloga (u svibnju 2011. godine) do zakazivanja prvog ročišta (u svibnju 2013. godine) u postupku se ništa nije poduzimalo. Daljnji zastoj se dogodio kada je sud odlučio ispitati drugu podnositeljicu, međutim ni on ni policijske vlasti nisu posjedovale tehničku opremu potrebnu za ispitivanje putem video veze. Sud nije prihvatio ovo objašnjenje za toliki zastoj budući da živimo u vremenima u kojima je takva tehnička oprema lako dostupna. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je više od četiri godine i pet mjeseci prošlo od incidenta u kojemu je druga podnositeljica zadobila ozljede, a nadležna tijela još uvijek nisu donijela konačnu odluku o tome je li joj ozljede nanio otac, te ako je, izrekao kaznu.

Sud je stoga utvrdio kako je došlo do povrede čl. 3. Konvencije zbog toga što država nije ispunila obvezu pravodobnog provođenja istrage u vezi s navodima o zlostavljanju koje su istaknule majka i kćer.

Međutim, u odnosu na obvezu države da spriječi daljnje zlostavljanje, Sud je primijetio da su nadležne vlasti u razdoblju nakon 01. veljače 2011. godine, poduzele razumne korake kojima su ispitivale postoji li opasnost od zlostavljanja djeteta od strane njezinog oca. Posebice, centar za socijalnu skrb je između rujna 2011. godine i ožujka 2014. godine te između studenog 2006. godine i kolovoza 2008. godine, pomno motrio djetetovu situaciju. Štoviše, prema izvješću Centra iz svibnja 2011. godine te iz nalaza i mišljenja vještaka iz prosinca 2011. godine proizlazilo je kako se dijete ne nalazi u opasnosti. Odluka iz lipnja 2011. godine, kojom je prvoj podnositeljici odbačen prijedlog za privremenim povjeravanje druge podnositeljice na odgoj i čuvanje, temeljio se na navedenom izvješću Centra, drugim dokazima te činjenici kako je kazneni postupak i dalje u tijeku. Sud

je zaključio kako je ta odluka donesena nakon pomnog ispitivanja cjelokupnog slučaja. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 3. Konvencije u odnosu na obvezu države da spriječi daljnje zlostavljanja. Shodno tome, Sud je utvrdio kako nije došlo ni do povrede čl. 8. Konvencije u odnosu na majku i na obvezu države za zaštitu njezinu kćer od zlostavljanja. U odnosu na prigovore druge podnositeljice u vezi s čl. 8. Konvencije, Sud je utvrdio kako su isti obuhvaćeni njezinim prigovorima u okviru čl. 3. Konvencije.

U odnosu na čl. 8. Konvencije: pravo na zaštitu privatnog života i duljina parničnog postupka

Sud je zaključio kako prigovori podnositeljica da su se domaća tijela oglušila na djetetovu želju da živi s majkom te da ju se još uvijek nije saslušalo u parničnom postupku, dovodi u pitanje problematiku koja se odnosi na pravo na zaštitu privatnog i obiteljskog života, različitu od problematike koju je Sud prethodno analizirao u okviru čl. 3. i čl. 8. Konvencije. Sud je posebice iznenađen činjenicom da nakon četiri godine i tri mjeseca, dijete još nije saslušano u parničnom postupku u vezi s donošenjem odluke o roditeljskoj skrbi te kako stoga nije imala priliku izraziti svoje mišljenje o tome s kojim roditeljem želi živjeti. Domaći sudovi nisu shvatili da je dugotrajno trajanje parničnog postupka pogoršalo stanje druge podnositeljice, ako zbog ničeg drugog onda zbog konflikte situacije u kojoj se nalazila. Ona je pretrpjela jaku patnju koja je kulminirala samoozljeđivanjem. Osobito je iznenađujuća činjenica kako nisu poduzete radnje kojima bi se ubrzao predmetni postupak i to od 2014. godine kada se dijete počelo ponašati na maloprije opisani način.

Iz nalaza i mišljenja vještaka iz psihijatrije i psihologije proizlazilo je kako su oba roditelja podjednako (ne)sposobna brinuti se o djetetu. Isto je zaključio i Centar. Iz navedenih

vještačenja je isto tako proizlazilo kako dijete želi živjeti s majkom. U trenutku kada je pokrenut predmetni parnični postupak druga podnositeljica imala je 9 godina, bila je odlična učenica natprosječnih intelektualnih sposobnosti. Sada ima 13 i pol godina. Stoga je neopravdano tvrditi kako s obzirom na dob i stupanj zrelosti nije bila u mogućnosti razviti svoje mišljenje te ga slobodno izraziti. Štoviše, oba roditelja žive u istom gradu, pa eventualna promjena odluke o skrbi ne bi zahtijevala promjenu škole ili društvene okoline u kojoj je djevojčica živjela. Sud je stoga zaključio kako je došlo po povrede prava na privatni i obiteljski život druge podnositeljice jer domaća tijela nisu u obzir uzela njezinu želju da želi živjeti s majkom. Sud je isto tako utvrdio kako je došlo i do povrede čl. 8. Konvencije u odnosu na prvu i drugu podnositeljicu zbog predugog trajanja postupka za odlučivanje o roditeljskoj skrbi.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

19.500,00 EUR drugoj podnositeljici i 2.500,00 EUR prvoj podnositeljici - na ime naknade nematerijalne štete

3.600,00 EUR zajedno – na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *zlostavljanje djeteta*
- *obveza države da istraži navode o zlostavljanju*
- *trajanje kaznenog postupka*
- *duljina trajanja obiteljsko-pravnih postupaka*
- *mjere obiteljsko-pravne zaštite*
- *mišljenje djeteta u obiteljsko-pravnim sporovima*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

DRŽAVNE VLASTI OBVEZNE SU NA VLASTITU INICIJATIVU PROVESTI UČINKOVITU I NEOVISNU ISTRAGU UVIJEK KADA IZ MEDICINSKE DOKUMENTACIJE PROIZLAZI DA JE OSOBA PRETRPJELA OZLJEDE TIJEKOM UHIĆENJA.

**MAFALANI protiv
HRVATSKE**

*zahtjev br. 32325/13
presuda od 09. srpnja 2015. godine*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelja su uhitili pripadnici Specijalne policije, Antiterorističke jedinice Lučko (dalje ATJ Lučko) zbog sumnje da je umiješan u dvostruko ubojstvo. Prilikom uhićenja podnositelj je zadobio brojne ozljede: prijelom nosa, ozljede glave (kontuzija i posjekotina), ozljede ramena i ruke. Sve su ozljede potvrđene medicinskom dokumentacijom jer je podnositelja nakon uhićenja dva puta pregledao liječnik - nekoliko sati nakon uhićenja liječnik hitne pomoći, a 5 dana nakon uhićenja liječnik u Zatvoru u Zagrebu prilikom obveznog medicinskog pregleda. Pripadnici ATJ Lučko izradili su izvješće o uporabi sredstava prisile. U izvješću su naveli da su prema podnositelju primijenili silu (tjelesna snaga i sredstva za vezivanje) jer se tijekom uhićenja otimao uslijed čega je pao i glavom udario o stol. Glavni ravnatelj policije je ocijenio da je primjena sredstava prisile bila zakonita i opravdana. Podnositelj je podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatih osoba zbog zlostavljanja. Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu izvršilo je uvid u postojeću dokumentaciju te pisana izvješća glavnog ravnatelja policije i dvojice policijskih

službenika koji su sudjelovali u uhićenju podnositelja. Županijsko državno odvjetništvo u Zagrebu utvrdilo je da nema osnovane sumnje da je na štetu podnositelja počinjeno kazneno djelo i stoga je odbacilo kaznenu prijavu.

Podnositelj je prigovarao kako je postupanje policije tijekom njegovog uhićenja i zadržavanja bilo protivno čl. 3. Konvencije, te kako nadležna tijela u vezi s tim nisu provela učinkovitu istragu.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu na postupovni aspekt članka 3. Konvencije

Sud je utvrdio da su podnositeljeve ozljede u svojoj ukupnosti dovoljno ozbiljne da bi ušle u područje primjene čl. 3. Konvencije. Time je za domaće vlasti nastala obveza da provedu učinkovitu istragu o navodnom zlostavljanju podnositelja. Sukladno dobro utvrđenoj praksi Suda, za ispunjenje te obveze nije dovoljno samo provesti istragu, već ta istraga mora zadovoljiti određene standarde. Da bi zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz čl. 3. Konvencije doista bila učinkovita u praksi, istraga navoda o povredi čl. 3. Konvencije mora biti učinkovita, temeljita i neovisna.

Istraga je učinkovita ako može dovesti do utvrđivanja svih okolnosti slučaja i kažnjavanja počinitelja. To ne znači da istraga uvijek mora dovesti do tog rezultata jer to iz niza razloga ponekad nije moguće. Međutim, da bi istraga bila učinkovita, svakako mora biti temeljita. Točnije državne vlasti su obvezne poduzeti sve razumne i dostupne korake kako bi utvrdile točno činjenično stanje. To podrazumijeva obvezu provođenja potrebnih dokaza (ispitivanje svjedoka, provođenje vještačenja i slično). To ujedno isključuje nekritičko prihvaćanje zaključaka koje su donijele osobe koje su sudjelovale u spornom događaju. Upravo zato je bitna neovisnost istrage. Neovisnost istrage podrazumijeva da

osobe koje provode istragu moraju biti neovisne od osoba koje su sudjelovale u događajima koji se istražuju. Točnije, ne samo što između tih osoba ne smije postojati hijerarhijska ili institucionalna povezanost, nego osobe koje provode istragu moraju biti i praktično neovisne. U ovom predmetu istragu su provodili policija i državno odvjetništvo nakon podnositeljeve kaznene prijave. Međutim, nijedna od te dvije istrage nije zadovoljila naprijed navedene kriterije. Policijska istraga je bila ograničena na ocjenu zakonitosti i opravdanosti sredstava prisile prema podnositelju. Ona je provedena unutar zapovjednog lanca iste ustrojstvene jedinice čiji su pripadnici sudjelovali u uhićenju.

Da bi zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz čl. 3. Konvencije doista bila učinkovita u praksi, istraga navoda o povredi čl. 3. Konvencije mora biti učinkovita, temeljita i neovisna.

Glavni ravnatelj policije - najviše rangirani pripadnik policije koji je dao naredbu za uhićenje podnositelja - je temeljem izvješća pripadnika ATJ Lučko ocijenio da je primjena sile bile zakonite i opravdana. Takva istraga ni u kojem pogledu nije zadovoljila kriterij neovisnosti. Te je nedostatke moglo otkloniti državno odvjetništvo koje je počelo istraživati navodno zlostavljanje 3 godine kasnije, nakon što je podnositelj podnio kaznenu prijavu protiv nepoznatih počinitelja. No, Sud je primijetio da je provođenje učinkovite istrage prvenstveno bila obveza državnog odvjetništva. Sud je također utvrdio da nadležno državno odvjetništvo nije provelo učinkovitu istragu. Ono nije poduzelo nijedan

samostalni korak kako bi utvrdilo sve okolnosti slučaja; nije pokušalo identificirati pripadnike ATJ Lučko koji su sudjelovali u uhićenju, nije ispitalo podnositelja i liječnike koji su ga pregledali, nije odredilo vještačenje radi točenog utvrđivanja uzroka povreda itd. U tom smislu istraga državnog odvjetništva nije zadovoljila kriterij učinkovitosti i temeljitosti. Kako je državno odvjetništvo odluku o odbačaju kaznene prijave utemeljilo na pisanim izvješćima pripadnika policije, istraga državnog odvjetništva nije imala niti potrebni dojam neovisnosti. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio povredu procesnog aspekta članka 3. Konvencije.

U odnosu na materijalni aspekt članka 3. Konvencije

Zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja iz čl. 3. Konvencije je apsolutna i nije podložna nikakvim iznimkama. Međutim, čl. 3. Konvencije ne zabranjuje primjenu sile tijekom uhićenja, ali zahtijeva da primijenjena sila bude razmjerna i apsolutno nužna u konkretnom slučaju (primjerice postoji mogućnost da osoba pobjegne, pruža otpor uhićenju itd.). U protivnom, primjena sile narušava ljudsko dostojanstvo i u pravilu predstavlja povredu članka 3. Konvencije. Ako je osoba nesporno ozlijeđena tijekom uhićenja, država je dužna dati uvjerljivo i detaljno objašnjenje da je primijenjena sila bila nužna. U ovom predmetu je bilo nesporno da je podnositelj ozlijeđen tijekom uhićenja. Vlada je tvrdila da je primjena sile bila nužna radi njegovog uhićenja, a da je policija u tu svrhu primijenila dvije vrste sredstava prisile: tjelesnu snagu (točnije, posebni zahvat "čišćenje") i sredstva za vezivanje. Sud je najprije razmotrio ukupnost podnositeljevih ozljeda (ozljede različitog stupnja težine na različitim dijelovima tijela) te činjenicu da istraga nije rezultirala uvjerljivim i detaljnim objašnjenjem uzroka ozljeda i svih okolnosti uhićenja podnositelja. Slijedom navedenog,

Sud je prihvatio navode podnositelja da su njegove ozljede rezultat prekomjerne i nerazmjerne uporabe sredstava prisile te je utvrdio povredu materijalnog aspekta članka 3. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

16.500,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete;

2.500,00 EUR – na ime naknade troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

Prijevod presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *zabrana mučenja, nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja*
- *primjena sile tijekom uhićenja*
- *ozljeđivanje prilikom uhićenja*
- *provođenje istrage po službenoj dužnosti*
- *učinkovitost istrage*

UVJETI IZNIMNOG SIROMAŠTVA U KOJIMA SU SE ZATEKLI PODNOSITELJI NAKON PROTJERIVANJA IZ PRIHVATNOG CENTRA ZA TRAŽITELJE AZILA PROUZROČILI SU PONIŽAVAJUĆE POSTUPANJE

V. M. I DRUGI protiv BELGIJE¹

*zahtjev br. 60125/11
presuda od 07. srpnja 2015. godine*

❖ ČINJENICE

Zahtjev Sudu podnijelo je sedam srpskih državljana romskog podrijetla (otac, majka i njihovo petero djece). Većinu svog života proveli su u Srbiji. Tijekom ožujka 2010. godine podnositelji su doputovali u Francusku gdje su podnijeli zahtjev za azil koji je odbijen. Potom su tijekom ožujka 2011. godine podnijeli zahtjev za azil u Belgiji. Dana 12. travnja 2011. godine, nadležne belgijske vlasti podnijele su francuskim vlastima zahtjev za povrat podnositelja u Francusku. Dana 06. svibnja 2011. godine, Francuska je prihvatila zahtjev za povrat sukladno Dublinskoj uredbi (2).² Belgijski Ured za strance je podnositeljima dana 17. svibnja 2011. godine izdao nalog o udaljenju iz Belgije u Francusku s obrazloženjem da sukladno navedenoj uredbi,

Belgija nije obvezna razmatrati njihov zahtjev za azil³. Dana 25. svibnja 2011. godine, rok za izvršenje naloga o udaljenju je produljen do 25. rujna 2011. godine zbog trudnoće jedne od podnositeljica. Dana 16. lipnja 2011. godine, podnositelji su žalbenom Odboru za strance podnijeli zahtjev za privremenom obustavom predmetnog naloga. Dana 22. rujna 2011. godine, podnositelji su podnijeli zahtjev za ostanak zbog medicinskih razloga te zbog invaliditeta jedne od podnositeljica. Međutim, njihov zahtjev je odbijen. Dana 26. rujna 2011. godine podnositelji su protjerani iz Sint – Truiden prihvatnog centra za azilante budući da više nisu ispunjavali uvjete za materijalnu pomoć za azilante. Prebačeni su u Bruxelles gdje ih je nevladina organizacija uputila na javni trg na kojemu su bili smješteni beskućnici romskog podrijetla. Tamo su ostali do 05. listopada 2011. godine. Dana 07. listopada 2011. godine, zbog obvezne registracije, smješteni su u novi prihvatni centar, udaljen oko 160 km od Bruxellesa. Podnositelji su se zatim samoinicijativno nastanili na željezničkom kolodvoru u sjevernom dijelu Bruxellesa odakle su dana 25. listopada 2011. godine vraćeni u Srbiju. Njihov povratak organizirala je agencija *Fedasil*.⁴ Žalbeni Odbor za strance je presudom od dana 29. studenog 2011. godine privremeno obustavio nalog o udaljenju podnositelja i odluku kojom je odbijen podnositeljev zahtjev za ostanak s obrazloženjem kako Ured za strance nije utvrdio pravnu osnovu temeljem koje bi zaključio da je Francuska odgovorna za rješavanje zahtjeva za azil. Belgijsko tužiteljstvo je protiv navedene presude

¹podnesen zahtjev za upućivanje predmeta Velikom Vijeću

² Uredba(EU) br. 604/2013 Europskog parlamenta i Vijeća od 27. lipnja 2013. godine o uvođenju kriterija i mehanizama za utvrđivanje države članice odgovorne za ispitivanje zahtjeva za međunarodnu zaštitu podnesenog u jednoj od država članica od strane državljanina treće zemlje ili osobe bez državljanstva (primjenjiva od 1. siječnja 2014.)

³ Dublinska uredba (2) predviđa da ona država Europske unije u kojoj je stranac prvi put podnio zahtjev za azil, mora o tom zahtjevu odlučiti, a ako stranac zahtjev za azil podnese naknadno u nekoj drugo državi članici EU, ista ne mora po njemu postupiti već ga je ovlaštena vratiti u onu državu EU u kojoj je prvi zahtjev za azil podnio

⁴belgijska federalna agencija koja se bavi pružanjem materijalne pomoći azilantima

podnijelo reviziju. Rješavajući o reviziji, *Conseil d'État* (Državno vijeće) je reviziju proglasio nedopuštenom zbog nepostojanja pravnog interesa jer su se podnositelji vratili u Srbiju, a Belgija više nije imala obvezu postupiti po podnositeljevom zahtjevu za azil.

Pozivajući se na čl. 3. Konvencije, podnositelji su prigovarali kako su zbog protjerivanja iz prihvatnog centra za azilante bili podvrgnuti nečovječnom i ponižavajućem postupanju. Nadalje, pozivajući se na čl. 2. Konvencije, prigovarali su kako je zbog loših uvjeta u prihvatnom centru preminula njihova najstarija kćer. Isto tako, prigovarali su i da je došlo do povrede čl. 13. Konvencije u vezi s čl. 3. Konvencije jer navodno nisu imali na raspolaganju pravno sredstvo kojim bi pred belgijskim sudovima mogli iznijeti da su zbog nereguliranja njihovog statusa pretrpjeli nečovječno i ponižavajuće postupanje uslijed kojeg je njihova kćer preminula.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na čl. 3. Konvencije

Konvencija ne jamči pravo na politički azil, a države članice Konvencije imaju pravo kontrolirati ulazak, boravište i protjerivanje stranaca. Usprkos tome, obveza države može postojati u odnosu na uvjete prihvata tražitelja azila. Prilikom utvrđivanja je li u ovom predmetu postignut minimalni stupanj ozbiljnosti koji zahtjeva čl. 3. Konvencije, Sud

Sud je ustanovio kako belgijske vlasti nisu uzele u obzir ranjivost podnositelja te da su tijekom četiri tjedna izložile podnositelje iznimnom siromaštvu, prepuštajući ih ulici, bez sredstava za život i bez pristupa higijenskim objektima.

je primijetio kako poseban značaj treba dati statusu osobe koja traži azil. Tu se radi o „neprivilegiranim“ osobama koje su posebno ranjive te im stoga treba osigurati posebnu zaštitu. Ranjivost tražitelja azila je pojačana kod obitelji s djecom. Stoga je pružanje zaštite podnositeljima bilo osobito značajno, budući da se u ovom slučaju radilo o obitelji s malom djecom, uključujući jedno dojenče i jedno dijete s invaliditetom. Sud je u ovom predmetu ispitivao je li Belgija odgovorna za životne uvjeti u kojima su se podnositelji nalazili u Belgiji u razdoblju od 26. rujna do 25. listopada 2011. godine, sukladno čl. 3. Konvencije. Ispitivanje Suda bilo je ograničeno isključivo na navedeno razdoblje koje je započelo na dan kada su protjerani iz prihvatnog centra za azilante, a završio dana kada su upućeni natrag u Srbiju budući da prihvata podnositelja i ispunjenje njihovih potreba prije tog razdoblja nije bilo sporno. Između 26. rujna i 25. listopada 2011. godine, njihova situacija je bila osobito ozbiljna budući da su proveli devet dana na javnom trgu u Bruxellesu, zatim dvije noć u tranzitnom centru te još tri tjedna na željezničkom kolodvoru u Bruxellesu. Sud je primijetio kako se ova situacija mogla izbjeći ili je mogla kraće trajati da su postupci koje su podnositelji pokrenuli pred belgijskim tijelima u vezi s traženjem azila, provedeni brže (trajali su dva mjeseca). Iako je u relevantnom razdoblju sustav prihvata tražitelja azila bio povećan, Sud je ustanovio kako belgijske vlasti nisu uzele u obzir ranjivost podnositelja. Tijekom četiri tjedna belgijske su vlasti izložile podnositelje iznimnom siromaštvu, prepuštajući ih ulici, bez sredstava za život i bez pristupa sanitarnim objektima. Sud je utvrdio kako su takvi životni uvjeti, zajedno s nemogućnošću poboljšanja njihove situacije, dosegli minimalni stupanj ozbiljnosti kojeg zahtjeva čl. 3. Konvencije. Podnositelji su stoga bili podvrgnuti ponižavajućem postupanju, a što je prouzročilo povredu čl. 3. Konvencije.

U odnosu na čl. 2. Konvencije

Sud je primijetio kako je čitav niz različitih okolnosti mogao doprinijeti zdravlju kćeri, uključujući činjenicu da je kćer nakon povratka u Srbiju provela dva tjedna u nehigijenskim uvjetima. Sukladno tome, Sud je utvrdio kako podnositelji nisu dokazali da je njihova kćer preminula zbog loših uvjeta života tijekom njihovog boravka u Belgiji niti da Belgija nije ispunila obvezu zaštite njezinog života. Sud je stoga utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 2. Konvencije.

U odnosu na čl. 13. Konvencije u vezi s čl. 3. Konvencije

Analizirajući belgijski pravni sustav, Sud je ustanovio kako podnositelji na raspolaganju nisu imali učinkovito pravno sredstvo koje bi im se omogućilo da se brzo i učinkovito ispituju njihovi prigovori u vezi s povredom čl. 3. Konvencije. Belgijske vlasti su u bilo kojem trenutku mogle izvršiti nalog o udaljenju, a zahtjev za obustavom kojeg su podnijeli podnositelji, nije imao suspenzivni učinak. Sud je posebice primijetio kako su zbog nesuspenzivnog učinka zahtjeva, podnositelji ostali bez materijalnih sredstava te kako su bili prisiljeni vratiti se u Srbiju bez da su prethodno ispitani njihovi navodi o povredi čl. 3. Konvencije. Sud je isto tako ustanovio kako je postupak povodom zahtjeva za obustavom pretjerano dugo trajao budući da je žalbeni Odbor za strance presudu donio tek dana 29.

studenog 2011. godine nakon što su podnositelji već krenuli natrag u Srbiju. Podnositeljima je time uskraćena mogućnost nastavka postupka u Belgiji i Francuskoj. Sukladno navedenom, budući da podnositelji nisu imali na raspolaganju učinkovito pravno sredstvo, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 13. u vezi s čl. 3. Konvencije.

Sud nije smatrao potrebnim ispitivati prigovore u odnosu na navodnu povredu čl. 13. u vezi s čl. 2. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

22.750,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete

8.120,00 EUR – na ime troškova postupka

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *ponižavajuće postupanje*
- *Dublinska uredba (2)*
- *pravo na azil*
- *obveza ispitivanja zahtjeva za azil u EU*
- *uvjeti smještaja azilanata i pružanje materijalne pomoći*

ČLANAK 5.4.

PRAVO NA SLOBODU I SIGURNOST

4. Svatko tko je lišen slobode uhićenjem ili pritvaranjem ima pravo pokrenuti sudski postupak u kojem će se brzo odlučiti o zakonitosti njegova pritvaranja ili o njegovu puštanju na slobodu ako je pritvaranje bilo nezakonito.

SUDOVI SU BILI OBVEZNI ISPITATI ZAKONITOST PRISILNOG SMJEŠTAJA U PSIHIJATRIJSKOJ USTANOVI, IAKO UKIDANJE PRISILNOG SMJEŠTAJA NE BI DOVELO DO PUŠTANJA NA SLOBODU

KUTTNER protiv AUSTRIJE

*zahtjev br. 7997/08
presuda od dana 16. srpnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Tijekom siječnja 2005. godine, nadležni sud je protiv podnositelja donio osuđujuću presudu te mu izrekao kaznu zatvora u trajanju od šest godina. Oslanjajući se na nalaz i mišljenje vještaka psihijatra, nadležni sud je ustanovio kako podnositelj boluje od teže duševne smetnje te kako predstavlja opasnost za okolinu. Podnositelju je stoga određena preventivna mjera prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu.⁵

⁵ sukladno važećem austrijskom Kaznenom zakonu, sud je prilikom izricanja kazne zatvora, ovlašten

Podnositelj je tijekom 2006. godine podnio zahtjev za puštanjem na slobodu koji je odbijen u svibnju iste godine. Protiv navedene odluke, podnositelj je podnio žalbu koja je odbijena. Podnositelj je zatim dana 10. siječnja 2007. godine podnio zahtjev za ukidanje preventivne mjere i upućivanje na izdržavanje kazne zatvora. Sukladno novom nalazu i mišljenju vještaka psihijatra iz kojeg je proizlazilo kako i dalje postoji opasnost da bi podnositelj mogao počinuti nasilje, nadležni sud je u srpnju 2007. godine odbio podnositeljev zahtjev. Podnositelj je protiv te odluke podnio žalbu koja je odbijena u rujnu 2007. godine. Tijekom 2008. godine, podnositelj je ponovno podnio sadržajno isti zahtjev kao i 2007. godine. U rujnu 2009. godine, nadležni sud je ukinuo preventivnu mjeru, naložio puštanje podnositelja na slobodu, uz čitav niz uvjeta kojih se bio dužan pridržavati.

Pozivajući se na čl. 5. st. 4. Konvencije, podnositelj je prigovarao kako je postupak povodom prijedloga od dana 10. siječnja 2007. godine kojim je zatražio da se preventivna mjera prisilnog smještaja zamijeni s kaznom zatvora trajao nerazumno dugo.

❖ **OCJENA SUDA**

U odnosu dopuštenost zahtjeva

Sud je prvo ispitivao argument austrijske Vlade da čl. 5. st. 4. Konvencije nije primjenjiv u podnositeljevom slučaju zbog toga što podnositelj nije tražio puštanje na slobodu nego zamjenu preventivne mjere sa zatvorom.

Austrijska Vlada je istaknula kako je u slučaju izricanja kazne zatvora, ispitivanje zakonitosti odluke kojom je određena preventivna mjera prisilnog smještaja, a koje zahtjeva čl. 5. st. 4.

okrivljeniku izreći i preventivnu mjeru prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu ukoliko između ostalog ustanovi da se radi o osobi s duševnom smetnjom

Postupak nije ispunio zahtjev iz čl. 5. st. 4. Konvencije prema kojemu nadležni sud mora brzo ispitati zakonitost odluke kojom je došlo do lišenja slobode.

Konvencije, obuhvaćeno prvotno izrečenom kaznom.

Sud je primijetio kako podnositeljev zahtjev od dana 10. siječnja 2007. godine nije predstavljao zahtjev za ispitivanje zakonitosti njegovog prisilnog smještaja u psihijatrijsku ustanovu. Podnositelj je tim zahtjevom tražio ukidanje preventivne mjere koja je izrečena uz kaznu zatvora te protiv koje se sukladno mjerodavnom domaćem pravu moglo podnositi pravna sredstva iako ona nisu mogla dovesti do otpuštanja na slobodu nego do puštanja iz psihijatrijske ustanove i smještanja u zatvorsku ustanovu. Slijedom navedenog, Sud smatra kako je naknadno ispitivanje zakonitosti odluke kojom je određen prisilni smještaj u psihijatrijsku ustanovu u skladu sa svrhom i ciljem čl. 5. st. 4. Konvencije, bez obzira što je prva odluka o prisilnom smještaju donesena sukladno zahtjevima iz čl. 5. st. 1. (a) Konvencije. Sud smatra kako se navedeno može primijeniti i u slučajevima kada ispitivanje zakonitosti sukladno čl. 5. st. 4. Konvencije neće dovesti do puštanja na slobodu nego do premještaja u zatvorsku ustanovu. Razlog zbog kojeg se jamči ispitivanje zakonitosti sukladno čl. 5. st. 4. Konvencije je jednako važan osobama koje su prisilno smještene u psihijatrijsku ustanovu bez obzira je li prisilni smještaj određen u okviru postupka koji je posebno namijenjen osobama s duševnim smetnjama ili je određen kao sigurnosna mjera uz kaznu zatvora. Sud je isto tako istaknuo kako se u okviru austrijskog pravnog sustava protiv odluke kojom je određena preventivna mjera prisilnog liječenja

u psihijatrijskoj ustanovi mogu podnositi pravni lijekovi. Slijedom navedenog, Sud je ustanovio kako je čl. 5. st. 4. Konvencije primjenjiv na ovaj predmet te ga je stoga proglasio dopuštenim.

U odnosu na osnovanost zahtjeva

Od donošenja odluke kojom je odbijen podnositeljev zahtjev za puštanje na slobodu (svibanj 2006. godine) do odluke kojom je odbijen njegov zahtjev za ukidanjem preventivne mjere i premještajem u zatvorsku ustanovu (srpanj 2007. godine), prošlo je 16 mjeseci. Navedeni postupak nije ispunio zahtjev iz čl. 5. st. 4. Konvencije prema kojemu nadležni sud mora brzo ispitati zakonitost odluke kojom je došlo do lišenja slobode. Sud je posebice istaknuo kako podnositelj nije doprinio duljini trajanja postupka. Štoviše, podnositelj je podnio zahtjev za određivanje roka u kojemu će nadležni sud donijeti odluku. Budući da je Sud zaključio kako je pred domaćim sudom došlo do značajnih zastoja prilikom odlučivanja o podnositeljevim zahtjevima, a koji se mogu pripisati tom sudu, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 5. st. 4. Konvencije.

❖ PRAVIČNA NAKNADA

3.000,00 EUR - na ime naknade nematerijalne štete

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- *lišenje slobode*
- *sudsko ispitivanje zakonitosti lišenja*
- *prisilni smještaj osobe s duševnim smetnjama*
- *ispitivanje zakonitosti odluke kojom je određen prisilni smještaj*

ČLANAK 6.1.

PRAVO NA POŠTENO SUĐENJE

1. Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ili u slučaju podizanja optužnice za kazneno djelo protiv njega svatko ima pravo da zakonom ustanovljeni neovisni i nepristrani sud pravično, javno i u razumnom roku ispita njegov slučaj.

POVREDA NAČELA PRAVNE SIGURNOSTI ZBOG NEUJEDNAČENE SUDSKE PRAKSE VRHOVNOG SUDA

**FERREIRA SANTOS
PARDAL protiv
PORTUGALA**

*zahtjev br. 30123/10
presuda od 30. srpnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelj je 1997. godine ozlijeđen u prometnoj nesreći. Iako je vozilo koje je sudjelovalo u prometnoj nesreći bilo u njegovom vlasništvu, podnositelj nije vozilom upravljao već je bio običan suputnik. Osiguravajuće društvo isplatilo mu je naknadu štete na ime troškova liječenja. Osiguravajuće društvo potom ga je izvijestilo kako s obzirom na oporavak liječenje više nije potrebno. Također ga je obavijestilo kako mu je utvrđen djelomični gubitak radne sposobnosti. Podnositelj je protiv osiguravajućeg društva pokrenuo parnični postupak radi naknade štete zbog pretrpljenih ozljeda. Nadležni sud je njegov tužbeni zahtjev odbio. Podnositelj je zatim uložio žalbu tražeći pokretanje

prethodnog postupka pred Sudom Europske unije (Sud EU) u vezi s tumačenjem europskog prava. Prethodnim postupkom trebalo je utvrditi primjenjuje li se Direktiva Europske unije br. 90/232/EEC od 14. svibnja 1999. godine koja regulira osiguranje od automobilske odgovornosti, na ozljede nositelja police osiguranja ukoliko se isti u trenutku prometne nesreće vozio kao suputnik u vlastitom vozilu. Žalbeni sud odbio je podnositeljevu žalbu i potvrdio prvostupanjsku presudu uz obrazloženje kako je riječ o pravnom pitanju koje nije potrebno uputiti na prethodni postupak sudu EU, stoga što je ta direktiva inkorporirana u mjerodavno domaće pravo, a domaći sud u vezi s tim pitanjem nije imao nikakvih dvojbi. Podnositelj je potom podnio reviziju Vrhovnom sudu, kojom je zatražio da se pitanje tumačenja predmetne direktive uputi na prethodni postupak Sudu EU. Vrhovni sud odbio je reviziju.

U prosincu 2007. godine podnositelj je pred nadležnim sudom pokrenuo parnični postupak radi utvrđenja izvanugovorne odgovornosti države. Podnositelj je prigovorio da je nadležni sud u ranijem postupku pogrešno tumačio predmetnu direktivu te tako uzrokovao nepravilnost u radu. Sud je odbio njegov tužbeni zahtjev te je podnositelj zatim podnio žalbu. Žalbeni sud djelomično je usvojio žalbu utvrdivši kako je Vrhovni sud propustio ispuniti svoju obvezu upućivanja pitanja tumačenja direktive Europske unije na prethodni postupak Sudu EU, čime je počinio ozbiljnu i jasnu pogrešku u postupanju u suprotnosti s europskim pravom. Posljedično, žalbeni sud je utvrdio izvanugovornu odgovornost države za štetu nastalu prilikom izvršavanja sudske vlasti. Državno odvjetništvo podnijelo je reviziju zbog pogrešne primjene materijalnog prava. Dana 3. prosinca 2009. godine Vrhovni sud je ukinuo drugostupanjsku presudu i potvrdio prvostupanjsku presudu.

Pozivajući se na čl. 6. st. 1. Konvencije, podnositelj je prigovarao povredi prava na pošteno suđenje zbog toga što presuda Vrhovnog suda od dana 03. prosinca 2009. godine nije bila u skladu s njegovom dotadašnjom praksom koja se odnosi na pitanje odgovornosti države za nepravilan rad suda.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je primijetio kako Vlada nije osporila domaću sudsku praksu koja omogućava podnošenje tužbe protiv države radi naknade štete uzrokovane nepravilnim radom suda. Međutim, Vrhovni sud je u svojoj presudi od 3. prosinca 2009. godine utvrdio kako podnošenje takve tužbe nije bilo moguće u relevantnom razdoblju. Time je, kao što tvrdi i podnositelj, upravo ta presuda Vrhovnoga suda dovela do odstupanja u sudskoj praksi. Odstupanja u sudskoj praksi sastavni su dio svakog pravosudnog sustava koji je utemeljen na mreži sudova različitih stupnjeva. Sud je naglasio da je uloga Vrhovnog suda upravo rješavanje takvih sukoba. Ukoliko do odstupanja u sudskoj praksi dolazi od strane jednog od najviših tijela sudske vlasti, taj sud postaje izvorom pravne nesigurnosti, čime potkopava načelo pravne sigurnosti i umanjuje povjerenje javnosti u pravosudni sustav. Sud je primijetio kako je Vrhovni sud u predmetu podnositelja zauzeo stajalište koje je u suprotnosti s njegovom ustaljenom sudskom praksom. je utvrdio da takva njegova odluka nije predstavljala precedentno odstupanje od postojeće sudske prakse budući se Vrhovni sud kasnijim u postupcima ponovno priklonio svojoj ranijoj sudskoj praksi.

U vezi s pravnim sredstvima koje je podnositelj imao na raspolaganju za popravljavanje ove situacije, Sud je primijetio da predsjednik Vrhovnog suda nije uputio predmet na opću sjednicu radi ujednačavanja sudske prakse iako je prema Zakonu o parničnom postupku to trebao učiniti. Sud je

Odstupanja u sudskoj praksi sastavni su dio svakog pravosudnog sustava koji je utemeljen na mreži sudova različitih stupnjeva. Sud je naglasio da je uloga Vrhovnog suda upravo rješavanje takvih sukoba. Ukoliko do odstupanja u sudskoj praksi dolazi od strane jednog od najviših tijela sudske vlasti, taj sud postaje izvorom pravne nesigurnosti.

također primijetio da u relevantnom razdoblju nije postojao izvanredani pravni lijek kojim bi se ispitivalo pitanje ujednačavanja sudske prakse. Sud je zaključio da su nedosljednost sudske prakse zbog koje je podnositeljeva tužba odbijena i nedostatak mehanizma kojim bi Vrhovni sud ispitivao takvu nedosljednost, uskratili podnositelju pravo da njegova tužba protiv države bude ispitana, iako je to pravo bilo omogućeno drugim osobama u sličnim situacijama. Sud je stoga utvrdio povredu članka 6. stavka 1. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

4.000,00 EUR – naknada nematerijalne štete
1.230,00 EUR – naknada troškova postupka

- *nedosljednost sudske prakse domaćih sudova*
- *Vrhovni sud*
- *pravna nesigurnost*
- *ujednačavanje sudske prakse*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 7.1.

NEMA KAZNE BEZ ZAKONA

1. Nitko ne može biti proglašen krivim za kazneno djelo počinjeno činom ili propustom koji, u času počinjenja, po unutrašnjem ili po međunarodnom pravu nisu bili predviđeni kao kazneno djelo. Isto se tako ne može odrediti teža kazna od one koja je bila primjenjiva u času kad je kazneno djelo počinjeno.

SIGURNOSNE MJERE ODREĐENE PREMA OSOBI S DUŠEVNOM SMETNJOM NE PREDSTAVLJAJU KAZNU U KONVENCIJSKOM SMISLU

**BERLAND protiv
FRANCUSKE**

*zahtjev br. 42875/10
presuda od 03. rujna 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Dana 14. rujna 2007. godine protiv podnositelja je podignuta optužnica zbog sumnje da je napao dvoje ljudi i ubio bivšu djevojku na način da ju je na radnom mjestu nekoliko puta izbô nožem nakon što mu je rekla da ga više ne želi vidjeti. Tijekom studenog 2008. godine, državni tužitelj je Istražnom odjelu nadležnog suda u Dijonu⁶ podnio zahtjev tražeći da utvrdi kako podnositelj zbog duševne smetnje nije kazneno

odgovoran. Naime, sukladno *Zakonu o smanjenoj ubrojivosti zbog duševnih smetnji* od 25. veljače 2008. godine, u postupcima u kojima se osobe s duševnim smetnjama terete za počinjenje kaznenog djela, nadležan sud ovlašten je utvrditi kako takva osoba nije kazneno odgovorna te prema takvoj osobi odrediti prisilni smještaj i/ili sigurnosnu mjeru. Ovo zakonsko rješenje bilo je drugačije od prethodnog zakonskog rješenja (koje je bilo na snazi u vrijeme kada je počinitelj počinio djelo) prema kojemu se s osobama s duševnim smetnjama postupalo kao prema osobama u odnosu na koje nadležni sud tijekom postupka nije prikupio dovoljno dokaza na temelju kojih bi mogao odlučiti o krivnji. Naime, tada bi istražni sudac ili nadležni sud donio odluku o obustavi postupka ili oslobađajuću presudu. Nadležni sud je u presudi od dana 18. veljače 2009. godine utvrdio kako podnositelj nije kazneno odgovoran jer ima duševnu smetnju koja utječe na njegovu moć rasuđivanja i zbog koje nije u mogućnosti kontrolirati svoje ponašanje. Nadalje, odredio je podnositelju tri sigurnosne mjere: prisilni smještaj, zabranu približavanja osobama koje je napao te zabranu posjedovanja oružja. Podnositelj je protiv navedene presude podnio reviziju navodeći da je zbog primjene novog Zakona njemu izrečena kaznenopravna sankcija koja ne bi bila izrečena da je nadležan sud primijenio Zakon koji je u trenutku počinjenja protupravnog djela bio na snazi. Presudom od dana 14. travnja 2010. godine, revizijski sud odbio je reviziju s obrazloženjem da se načelo prema kojemu kazna mora biti određena zakonom ne primjenjuje na sigurnosne mjere određene prema osobama za koje nadležan sud utvrdi da nisu kazneno odgovorne zbog duševne smetnje.

Pozivajući se na čl. 7. st. 1. Konvencije, podnositelj je prigovarao na retroaktivnu primjenu *Zakona o smanjenoj ubrojivosti zbog duševne smetnje* od 25. veljače 2008. godine.

⁶ *Tribunal de grande instance*

❖ OCJENA SUDA

Zakon o smanjenoj ubrojivosti zbog duševnih smetnji od 25. veljače 2008. godine sastoji se od dva dijela. Prvi dio odnosi se na preventivni smještaj u ustanovu specijaliziranu za osobe kojima je izrečena kazna zatvora u trajanju od 15 godina ili više, a kod kojih postoji opasnost da neće u potpunosti izdržati kaznu. Postupak povodom kojeg je podnositelj podnio zahtjev Sudu, odnosi se na drugi dio koji uvodi novi postupak u kojemu je nadležan sud ovlašten utvrditi nedostatak kaznene odgovornosti zbog duševne smetnje.

Budući da se podnositelj pozvao na članak 7. 1. Konvencije Sud je ispitivao je li zakon kojim su propisane sigurnosne mjere koje je sud izrekao podnositelju, stupile na snagu prije ili nakon donošenja prvostupanjske presude te jesu li predstavljale kaznu u konvencijskom smislu. Sud je istaknuo kako je konvencijski pojam kazne iz čl. 7. st. 1. autonoman te kako je stoga irelevantna definicija kazne u domaćem pravnom sustavu. Isto tako, primijetio je kako države članice Vijeća Europe različito uređuju kazneno zakonodavstvo te kako određena sankcija u jednom pravnom sustavu može biti kazna dok se drugom može biti sigurnosna mjera. Stoga Sud mora razlikovati kaznu (kao što je to primjerice preventivni smještaj kojeg predviđa njemačko zakonodavstvo) od sigurnosne mjere (npr. upisivanje počinitelja kaznenih djela protiv spolne slobode u registar počinitelja) koja nije obuhvaćena čl. 7. Konvencije.

Sud je prije svega primijetio kako je sigurnosnu mjeru odredio Istražni odjel nadležnog suda u Dijonu. Taj isti sud donio je prvostupanjsku presudu kojom je utvrdio kako iz dokaza proizlazi da je podnositelj počinio djelo iz optužnice, ali da nije kazneno odgovoran jer boluje od duševne smetnje koja utječe na njegovu moć rasuđivanja i zbog koje nije u mogućnosti kontrolirati svoje ponašanje. Nadležan sud je naglasio da... *“iz dokaznih sredstava proizlazi da je (podnositelj) počinio*

djelo koje mu je stavljeno na teret. Međutim, to ne znači da se protiv njega mora izreći kazna već ukazuje na postojanje stanja koje može prouzročiti pravne posljedice“ ...

Sud je isto tako primijetio kako je revizijski sud smatrao potrebnim izbrisati riječi „svojevoljno“ iz prvostupanjske presude budući da je izostao element ubrojivosti kao jedan od elemenata kaznenog djela. Stoga je Sud zaključio kako nadležni sud nije podnositelju odredio sigurnosne mjere kao kaznu zbog počinjenog kaznenog djela. Nadalje, u francuskom zakonodavstvu mjere koje su određene podnositelju ne predstavljaju kaznu na koju bi se moglo primijeniti načelo retroaktivnosti. Svrha određivanja prisilnog smještaja bila je ta da se podnositelju omogući odgovarajući medicinski tretman te da se spriječi repetitivno ponašanje. Pored toga, za vrijeme trajanja prisilnog smještaja podnositelj je bio u mogućnosti podnijeti zahtjev za njegovim ukidanjem. Slijedom navedenog, prisilni smještaj čije trajanje nije bilo unaprijed određeno, nije predstavljao kaznu jer je njegova svrha bila preventivna, a ne represivna. U odnosu na druge dvije izrečene sigurnosne mjere – zabranu približavanja i

Sigurnosne mjere izrečene podnositelju ne predstavljaju „kaznu“ u smislu čl. 7. st.1. Konvencije, već predstavljaju preventivne mjere koje isključuju primjenu načela retroaktivnosti.

zabranu posjedovanja oružja, Sud je naveo kako su se iste mogle odrediti kada je to bilo nužno zbog sprječavanja repetitivnog ponašanja osobe kod koje je izostao element kaznene odgovornosti, zbog zaštite osobe koja je djelo počinila, žrtve ili žrtvine obitelji te zbog sprječavanja remećenja javnog reda i

mira. Nadalje, Sud je primijetio kako je svrha određivanja prisilnog smještaja bila ta da se podnositelju omogući odgovarajući medicinski tretman te da se spriječi repetitivno ponašanje. Pored toga, Sud je istaknuo kako je tijekom trajanja prisilnog smještaja podnositelj bio u mogućnosti podnijeti zahtjev za njegovim ukidanjem. Slijedom navedenog, prisilni smještaj čije trajanje nije unaprijed bilo određeno, nije predstavljao kaznu jer je njegova svrha bila preventivna, a ne represivna.

Na kraju, Sud je primijetio kako je nadležni sud u slučaju nepridržavanja, mogao ukinuti sigurnosne mjere te ih zamijeniti kaznom zatvora u trajanju od dvije godine. Međutim, do toga je moglo doći jedino pod uvjetom da je počinitelj u trenutku počinjenja kaznenog djela bio kazneno odgovoran. U takvom slučaju, došlo bi do ponavljanja postupka.

Sukladno navedenom, Sud je zaključio kako sigurnosne mjere izrečene podnositelju ne

predstavljaju „kaznu“ u smislu čl. 7. st.1. Konvencije te kako predstavljaju preventivne mjere koje isključuju primjenu načela retroaktivnosti. Sud je stoga utvrdio kako nije došlo do povrede čl. 7. st. 1. Konvencije.

KLJUČNE RIJEČI

- *kazna u konvencijskom smislu*
- *retroaktivna primjena kaznenog zakonodavstva*
- *osobe s duševnim smetnjama*
- *prisilni smještaj*
- *ubrojivost*
- *sigurnosne mjere*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 8.

PRAVO NA POŠTIVANJE PRIVATNOG I OBITELJSKOG ŽIVOTA

1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga privatnog i obiteljskog života, doma i dopisivanja.

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim u skladu sa zakonom i ako je u demokratskom društvu nužno radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.

POVJERLJIVOST BANKOVNIH PODATAKA ZAŠTIĆENA JE KONVENCIJOM

M. N. I DRUGI protiv SAN MARINA

*zahtjev br. 28005/12
presuda od 07. srpnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su S. G., M. N., C. R. i I. R., talijanski državljani koji žive u Italiji. Tijekom 2009. godine u Italiji se vodio kazneni postupak protiv nekoliko osoba (ne uključujući podnositelje) zbog sumnje na počinjenje nekoliko kaznenih djela – pranje novca, pronevjera, utaja poreza itd. Talijansko tužiteljstvo je u vezi s navedenim postupkom od nadležnih vlasti iz San Marina zatražilo pravnu pomoć. Nadležni prvostupanjski sud u San Marinu je izdao nalog za pretragu svih

bankarskih institucija te zapljenu bankovnih podataka. Sukladno tome, došlo je i do zapljene i kopiranja bankovnih podataka podnositelja o čemu su podnositelji obaviješteni tek nakon godinu dana. Podnositelji su zatim podnijeli prigovore protiv odluke kojom je u odnosu na njih određena zapljena bankovnih dokumenata. Tijekom 2011. godine, nadležni sud donio je odluke kojima je njihove prigovore proglasio nedopuštenima zbog nedostatka aktivne legitimacije navodeći da ukoliko podnositelji smatraju da je zbog odluke o zapljeni bankovnih podataka došlo do povrede njihovih prava, svoje prigovore trebaju istaknuti pred talijanskim sudovima. Podnositelji su zatim podnijeli žalbe koje su odbačene.

Podnositelji su prigovarali kako su odluke kojima su u odnosu na njih određene zapljene bankovnih podataka prouzročile između ostalog i povredu prava na privatni i obiteljski život zajamčen čl. 8. Konvencije.

❖ OCJENA SUDA

Sud je odbacio zahtjev u odnosu na podnositelje S. G., C. R. i I. R. zbog neiskorištavanja domaćih pravnih sredstava i/ili nepodnošenja zahtjeva u šestomjesečnom roku. U odnosu na M. N., Sud se upustio u ispitivanje dopuštenosti i osnovanosti zahtjeva. Sud je prvo odbacio argumente vlade San Marina da čl. 8. Konvencije nije primjenjiv u ovom predmetu jer dosadašnja praksa Suda nije pružala zaštitu tajnosti bankovnih podataka. Vlada San Marina istaknula je kako pretraga nije obuhvatila podnositeljev dom ili radno mjesto te kako su predmetni bankovni dokumenti koji nisu bili privatne prirode, kopirani u isključivo informativne svrhe te vraćeni podnositelju.

Sud je zauzeo stav kako bankovni dokumenti nesumnjivo predstavljaju osobne podatke pojedinca, bez obzira sadrže li povjerljive informacije ili ne. Takve informacije se mogu

odnositi i na poslovnu dokumentaciju pa tako ne postoji opravdani razlog zbog kojeg bi se podaci poslovne ili profesionalne prirode isključili iz pojma privatnog života iz čl. 8. Konvencije. Povrh toga, ovaj predmet je obuhvatio i pravo na zaštitu dopisivanja iz čl. 8. Konvencije budući da se zapljena odnosila i na pisanu korespondenciju između M. N. i drugih osoba.

Sud je podsjetio kako čl. 8. Konvencije pruža zaštitu svim oblicima komunikacije između pojedinaca u svrhu razmjene informacija. Štoviše, sasvim je irelevantno što su originalni

Nisu postojali proceduralni mehanizmi kojima bi se u okviru domaćeg pravnog sustava osigurala zaštita od miješanja u privatni život M. N.-a i njegovo pravo na dopisivanje na način da su mu na raspolaganju bila dostupna pravna sredstva kojima bi mogao pobijati odluku o zapljeni.

dokumenti ostali u banci. Kopiranje i pohrana bankovnih podataka koji su uključivali izvode računa, čekove, elektroničku poštu itd., prouzročilo je miješanje u pravo M. N.-a na zaštitu privatnog života i dopisivanja. Takvo miješanje bilo je u skladu sa zakonom – čl. 29. Bilateralne Konvencije o prijateljskim i dobrosusjedskim odnosima između Italije i San Marina iz 1939. godine i mjerodavnim pravom koji je predviđao kako se načelo tajnosti bankovnih podataka ne primjenjuje u slučaju kaznenog postupka ukoliko je pri tom ostvaren legitiman cilj, poglavito sprječavanje kriminala i zaštita gospodarskog blagostanja države. Međutim, Sud je primijetio kako nisu bili osigurani svi proceduralni mehanizmi kojima bi se u okviru domaćeg pravnog sustava osigurala zaštita od miješanja u privatni život M. N.-a i njegovo pravo na dopisivanje na

način da su mu na raspolaganju bila dostupna pravna sredstva kojima bi mogao pobijati odluku o zapljeni. Sukladno mjerodavnom zakonodavstvu San Marina, budući da protiv M. N.-a nije podignuta optužnica zbog kaznenih djela protiv imovine niti je bio vlasnik bankarskih institucija na koje se odnosio sudski nalog, M. N. nije bio ovlašten prigovarati zapljeni i kopiranju bankovnih podataka u svrhu pohrane podataka. Štoviše, protiv M. N.-a se uopće nije vodio predmetni kazneni postupak. Stoga se podnositelj našao u nepovoljnom položaju za razliku od osoba protiv kojih je pokrenut kazneni postupak jer su oni bili aktivno legitimirani prigovarati pretrazi i zapljeni bankovnih podataka. Posljedično, M. N. nije ostvario učinkovitu zaštitu svojih prava u okviru domaćeg pravnog sustava. Iz navedenog proizlazi kako je M. N.-u uskraćeno pravo na „učinkovitu kontrolu“ koja proizlazi iz načela vladavine prava, a koja omogućuje da miješanje u pravo na privatni život bude ograničeno na miješanje koje je nužno u demokratskom društvu. Sud je stoga utvrdio kako je u odnosu na M. N., došlo do povrede čl. 8. Konvencije.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

3.000,00 EUR – na ime naknade nematerijalne štete;

15.000,00 EUR – na ime naknade troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na dopisivanje*
- *zaštita bankovnih podataka*
- *dostupnost domaćih pravnih sredstava*
- *učinkovita kontrola miješanja u privatni život*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

**POVREDA PRAVA NA OBITELJSKI
ŽIVOT ZBOG POTPUNOG I
AUTOMATSKOG ISKLJUČENJA NE-
BIOLOŠKOG OCA IZ DJETETOVOG
ŽIVOTA NAKON OSPORAVANJA
NJEGOVOG OČINSTVA**

**NAZARENKO protiv
RUSIJE**

*zahtjev br. 39438/13
presuda od 16. srpnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Tijekom 2007. godine, podnositelj i njegova supruga su dobili kćer. Tijekom 2010. godine došlo je do razvoda braka između podnositelja i njegove supruge, a nadležan sud je odredio da kćer naizmjenično živi kod oba roditelja. Potom je podnositelj pokrenuo parnični postupak u kojemu je tražio da kćer živi isključivo s njim. Isti zahtjev podnijela je i majka. Iako je sud odredio da će dijete živjeti s majkom, podnositelj je počevši od ožujka 2011. godine, odbio vratiti kćer majci zbog sumnje da ju majčin novi partner zlostavlja. Godinu dana kasnije, majka je otela kćer od podnositelja te mu od tada brani da ju viđa. Tijekom 2013. godine došlo je do obustave kaznenog postupka kojeg je podnositelj pokrenuo radi navodnog zlostavljanja kćeri zbog nedostatka dokaza. U međuvremenu je majka osporavala podnositeljevo očinstvo te je u srpnju 2013. godine nadležan sud utvrdio kako podnositelj nije biološki otac djeteta. Slijedom navedenog, podnositelju je oduzeta roditeljska skrb, djetetovo prezime je promijenjeno, a podnositelj je izgubio i pravo na susrete i druženja.

Pozivajući se na čl. 8. Konvencije, podnositelj je prigovarao kako zbog oduzimanja roditeljske skrbi nije mogao viđati kćer niti zastupati njezine interese pred sudom.

❖ **OCJENA SUDA**

Sud je utvrdio da se podnositelj brinuo za kćer koja je rođena za vrijeme trajanja braka podnositelja i majke djeteta, da je u maticu rođenih bio upisan kao njezin otac te da je s njom razvio blisku emotivnu povezanost vjerujući da je on njezin otac. Sud je ustanovio kako takav odnos između podnositelja i djeteta potpada pod pojam obiteljskog života iz čl. 8. Konvencije, usprkos tome što on nije djetetov biološki otac. Prilikom ispitivanja je li došlo do povrede podnositeljevog privatnog života, Sud je izrazio zabrinutost zbog nefleksibilnosti domaćeg prava. Ruski Obiteljski zakon nije predviđao iznimne slučajeve u okviru kojih bi podnositelj i dalje mogao održavati neku vrstu odnosa s djetetom, bez obzira što nije djetetov biološki otac. Pravo na održavanje odnosa prema ruskom Obiteljskom zakonu pripada roditeljima, djedu i baki, braći, sestrama i ostalim srođnicima. Stoga, osobe poput podnositelja koje su se kroz duže razdoblje brinule za dijete te s djetetom razvile tijesnu osobnu povezanost, a nisu s djetetom bile u srodstvu nisu bile u mogućnosti ostvariti pravo na susrete i druženja.

Sud je mišljenja kako bi države članice trebale u svakom pojedinačnom slučaju ispitivati je li u interesu djeteta da zadrži kontakt s osobom koja se za njega/nju brinula kroz duže razdoblje, bez obzira radi li se o biološkom roditelju .

Sud je mišljenja kako bi države trebale u svakom slučaju pojedinačno ispitivati je li u interesu djeteta da zadrži kontakt s osobom koja se za njega/nju brinula kroz duže

razdoblje, bez obzira radi li se o biološkom roditelju ili ne.

Sud je zaključio kako su u podnositeljevom slučaju domaća tijela propustila osigurati mogućnost održavanja obiteljske veze između podnositelja i djeteta. Potpuno i automatsko isključenje podnositelja iz djetetovog života nakon što je utvrđeno kako on nije djetetov biološki otac, bez da se pri tom uzeo u obzir najbolji interes djeteta, doveo je do povrede podnositeljevog prava na zaštitu obiteljskog života. Stoga je Sud utvrdio kako je takva nefleksibilnost domaćeg prava uzrokovala povredu čl. 8. Konvencije.

Budući da podnositelj nije podnio zahtjev za pravičnu naknadu, ista mu nije ni dodijeljena.

KLJUČNE RIJEČI:

- *pravo na zaštitu obiteljskog života*
- *osporavanje očinstva*
- *zaštita interesa djeteta u postupcima utvrđivanja i osporavanja očinstva*
- *nefleksibilnost zakona*
- *pravo na susrete i druženja*
- *krug osoba bliskih djetetu*

Službeni tekst presude pogledajte [ovdje](#).

POVREDA PRAVA NA OBITELJSKI ŽIVOT- ITALIJA TREBA UVESTI MOGUĆNOST ZAKONSKOG UREĐENJA ISTOSPOLNE ZAJEDNICE

OLIARI I DRUGI protiv ITALIJE

*zahtjev br. 18766/11
presuda od 21. srpnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su tri istospolna para.

O. i A. su bili u stabilnoj vezi te u srpnju 2008. godine nadležnom tijelu u Trentu podnijeli zahtjev za sklapanje braka koji je odbačen. Potom su pred nadležnim sudom u Trentu pokrenuli postupak u kojemu su osporavali navedenu odluku navodeći kako talijansko zakonodavstvo izričito ne zabranjuje sklapanje braka između osoba istog spola. Isto tako su istaknuli kako takva zabrana ne bi bila u skladu s talijanskim Ustavom. Nadležni sud u Trentu je njihov tužbeni zahtjev odbacio s obrazloženjem kako je sukladno Građanskom zakonu jedan od uvjeta za sklapanje braka taj da se radi o osobama suprotnog spola. O. i A. su zatim podnijeli žalbu, a žalbeni sud je Ustavnom sudu podnio zahtjev za ocjenu ustavnosti Građanskog zakonika s Ustavom. U travnju 2014. godine, Ustavni sud je zahtjev proglasio nedopuštenim, navodeći kako se pravo na sklapanje braka sukladno talijanskom Ustavu ne proteže na istospolne parove te kako se odnosi na tradicionalno poimanje braka. Ustavni sud je isto tako naglasio kako Parlament predstavlja tijelo koje je ovlašteno zakonski regulirati prava i obveze istospolnih parova. Žalbeni sud je stoga u rujnu 2010. godine, odbacio podnositeljevu žalbu.

F. i Z. živjeli su zajedno više od pet godina. U veljači 2011. godine, podnijeli su zahtjev za sklapanje braka. U travnju 2011. godine njihov

zahtjev je odbačen. Protiv navedene odluke nisu podnijeli pravna sredstva jer su smatrali kako su ista neučinkovita imajući u vidu odluku koju je Ustavni sud donio u slučaju O. i A.

C. i Z. su također čitav niz godina živjeli zajedno te su u studenom 2009. godine podnijeli zahtjev za sklapanje braka. I njihov zahtjev je odbačen pa su pred nadležnim sudom u Trentu osporavali odluku o odbačaju. U lipnju 2010. godine njihov tužbeni zahtjev je odbačen. Imajući na umu odluku Ustavnog suda u slučaju O. i A. nisu podnosili daljnja pravna sredstva.

Svi podnositelji prigovarali su kako prema talijanskom zakonodavstvu nisu u mogućnosti sklopiti brak niti bilo kakav drugi oblik partnerstva te kako su žrtve diskriminacije zbog seksualne orijentacije. Pri tom su isticali navodne povrede čl. 8. Konvencije, samostalno i zajedno s čl. 14. Konvencije te navodne povrede čl. 12. Konvencije, samostalno i zajedno s čl. 14. Konvencije. U ovom postupku pred Sudom odobreno je sudjelovanje u svojstvu treće stranke sljedećim organizacijama: FIDH⁷, AIRE⁸, ILGA⁹, ECSOL¹⁰, UFTDU¹¹, LIDU¹², ARCD¹³ i ECLJ¹⁴.

❖ OCJENA SUDA

U odnosu na čl. 8. Konvencije

Sud je već u nekoliko predmeta istaknuo kako odnos između istospolnih parova koji žive

⁷ Fédération Internationale des ligues de Droit de l'Homme

⁸ Advice on Individual Rights in Europe

⁹ European Region of the International Lesbian, Gay, Bisexual, Trans and Intersex Association

¹⁰ European Commission on Sexual Orientation Law

¹¹ Unione forense per la tutela dei diritti umani

¹² Lega Italiana dei Diritti dell'Uomo

¹³ Associazione Radicale Certi Diritti

¹⁴ European Centre for Law and Justice

zajedno u stabilnom partnerstvu, potpada pod pojam obiteljskog života iz čl. 8. Konvencije. Sud je isto tako ustanovio kako je potrebno pravno regulirati odnos između istospolnih partnera te im omogućiti zaštitu. Navedeno je

Italija nije podnositeljima osigurala odgovarajući pravni okvir koji bi omogućio zakonsko uređenje njihovog odnosa. Bilo kakav drugačiji zaključak bi ukazao na činjenicu da Sud nije voljan uzeti u obzir društvene promjene u Italiji te da primjenjuje Konvenciju na način koji nije praktičan i učinkovit.

posebice istaknuto u preporukama Parlamentarne skupštine Odbora Ministara Vijeća Europe u kojima se države članice pozivaju da istospolnim parovima omoguće određeni oblik zakonski uređenog partnerstva/zajednice.

Sud je zaključio kako je pravna zaštita koja je trenutno dostupna istospolnim parovima u okviru talijanskog zakonodavstva nepouzdana te kako ne omogućuje zaštitu temeljnih prava istospolnih parova koji se nalaze u stabilnoj vezi.

Pravo na registraciju istospolnog partnerstva je u manjem broju talijanskih općina postojalo. Međutim, takvo pravo je imalo simboličko značenje budući da takvom registracijom istospolni partneri nisu mogli steći nikakva prava. U talijanskom zakonodavstvu je od prosinca 2013. godine uvedena pravo sklapanja ugovora putem kojeg su istospolni partneri mogli regulirati svoj odnos. Međutim, takav ugovor je bio ograničen budući da nije omogućavao zaštitu osnovnih potreba koje su bile temeljne za partnere u stabilnoj vezi, kao

npr. zajednička imovina, pravo na uzdržavanje, prava s osnove nasljeđivanja itd. Ovakva vrsta ugovora nije isključivo bila namijenjena istospolnim partnerima budući da su takav ugovor mogle sklopiti bilo koje osobe koje su zajedno živjele – prijatelji, cimeri, njegovatelji itd. Nadalje, takav ugovor je zahtijevao da par živi zajedno, iako je Sud već prethodno istaknuo kako stabilno partnerstvo postoji bez obzira na činjenicu da li par živi zajedno ili ne, budući da brojni parovi – bračni ili registrirani, mogu zbog primjerice profesionalnih razloga održavati vezu na daljinu. Nadalje, talijanska Vlada nije dokazala da su domaći sudovi ovlašteni izdati izjavu o registraciji istospolnih parova. Sud je ustanovio kako su podnositelji bili spriječeni u ostvarivanju zaštite svog privatnog života zbog toga što su zaštitu morali opetovano tražiti putem nadležnih sudova koji su ionako bili opterećeni velikim brojem predmeta. Sud je utvrdio da u Italiji postoji sukob između društvene stvarnosti u kojoj su se nalazili podnositelji i zakona na temelju kojeg nisu mogli zakonski urediti svoj odnos. Prema mišljenju Suda, zakonsko uređenje i zaštita istospolnog partnerstva ne bi Italiji nametnula prekomjeran teret. Ukoliko istospolna zajednica ne bi bila priznata kao brak, registrirano partnerstvo ili civilna zajednica predstavljali bi prikladan način zakonskog uređenja istospolne zajednice.

Sud je primijetio kako unutar država članica Vijeća Europe postoji rastući trend zakonskog uređenja istospolne zajednice. Naime, 24 od 47 država članica je u svoj pravni sustav uvelo određeni oblik registriranog partnerstva ili civilne zajednice. Sud je istaknuo kako su najviši sudovi u Italiji - posebice Ustavni sud u presudi od 2010. godine u predmetu koji se odnosio na podnositelje O. i A., opetovano isticao kako u Italiji postoji potreba za zakonskim uređenjem i zaštitom istospolnog partnerstva. Međutim, talijansko zakonodavstvo se čitav niz godina tome odupiralo. Sud je primijetio ovakav stav

talijanskih sudova izražava mišljenje većine talijanskog stanovništva koje je prema posljednjim anketama podržalo zakonsko uređenje istospolnog partnerstva. Talijanska Vlada nije opovrgnula potrebu za pravnom zaštitom istospolnog partnerstva, niti dokazala kako postoji društveni interes koji bi opravdao postojeću situaciju u Italiji. Sud je stoga ustanovio kako Italija nije podnositeljima osigurala odgovarajući pravni okvir koji bi im omogućio zakonsko uređenje njihovog odnosa. Bilo kakav drugačiji zaključak bi ukazao na činjenicu da Sud nije voljan uzeti u obzir društvene promjene u Italiji te da primjenjuje Konvenciju na način koji nije praktičan i učinkovit. Slijedom navedenog, Sud je utvrdio kako je došlo do povrede čl. 8. Konvencije. S obzirom na navedeno utvrđenje, Sud je zaključio kako ne postoji potreba za ispitivanjem je li došlo do povrede čl. 14. u vezi s čl. 8. Konvencije.

U odnosu na ostale navodne povrede

U vezi s navodnom povredom čl. 12. Konvencije, samostalno i zajedno s čl. 14. Konvencije, Sud je već u prethodnim predmetima ustanovio kako čl. 12. Konvencije ne obvezuje države članice da istospolnim parovima omoguće pravo na sklapanje braka. Sud je mišljenja da usprkos postupnim društvenim promjenama koje se odvijaju u državama članicama i činjenici da 11 država članica Vijeća Europe omogućava istospolnim

parovima sklapanje braka, stav kojeg je Sud zauzeo u odnosu na čl. 12. Konvencije treba smatrati važećim. Sud je stoga prigovore podnositelja u vezi s čl. 12., samostalno i zajedno s čl. 14. Konvencije proglasio nedopuštenim.

❖ **PRAVIČNA NAKNADA**

5.000,00 EUR svakom od podnositelja – na ime naknade nematerijalne štete

4.000, 00 EUR O. i A., zajedno – na ime troškova postupka

10.000,00 EUR F. Z. i C. Z., zajedno - na ime troškova postupka

KLJUČNE RIJEČI

- *pojam privatnog života*
- *istospolno partnerstvo*
- *zakonsko uređenje istospolnog partnerstva*
- *pravo na brak*
- *brak između osoba istog spola*
- *društvene promjene*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 35.

UVJETI DOPUŠTENOSTI

1. Sud može razmatrati predmet samo nakon što su iscrpljena sva raspoloživa domaća pravna sredstva, u skladu s općeprihvaćenim pravilima međunarodnog prava i unutar razdoblja od šest mjeseci od dana donošenja konačne odluke.

(...)

4. Sud će odbaciti svaki zahtjev koji smatra nedopuštenim na temelju ovoga članka.

ODLUKA O NEDOPUŠTENOSTI - PODNOŠITELJ NIJE U OKVIRU DOMAĆEG PRAVNOG SUSTAVA ISCRPIO SVA RASPOLOŽIVA PRAVNA SREDSTVA.

**GHERGHINA protiv
RUMUNJSKE**

*zahtjev br.42219/07
odluka Velikog vijeća od
09. srpnja 2015.*

❖ **ČINJENICE**

Podnositelj je tijekom 2001. godine upisao studij marketinga i menadžmenta. Iste godine, podnositelj je u nesreći zadobio ozljede kralježnice. Dijagnosticirana mu je paraplegija te zadržavanje rebra. Podnositelj se mogao kretati isključivo uz pomoć invalidskih kolica, a Komisija za procjenu invaliditeta je utvrdila kako mu je potrebna pomoć osobnog asistenta. Njegovo stanje se naknadno poboljšalo. Postupno je počeo samostalno hodati uz pomoć osobne asistentice, a od 2015. godine upravlja automobilom posebno prilagođenim njegovim potrebama. Podnositelj je prigovarao da nije bio u mogućnosti nastaviti studiranje jer

rumunjska sveučilišta na kojima je pohađao nastavu nisu bila prilagođena osobama s invaliditetom.

Podnositelj je počevši od 2001. godine pa do 2012. godine pohađao nastavu na tri sveučilišta u Rumunjskoj. Od 2001. godine do 2008. godine studirao je na sveučilištu Constantin Brâncovean na kojemu su se predavanja odvijala u zgradi koja nije imala pristup za osobe s invaliditetom. Stoga je podnositelju odobreno polaganje ispita kod kuće te je oslobođen pohađanja obveznih predavanja. Tijekom 2006. godine, podnositelju je ukinuto navedeno pravo te mu je ponuđeno pohađanje nastave na daljinu. Prema navodima podnositelja, morao je učiti sam te nije imao neposredan kontakt s ostalim studentima i akademskim osobljem pa je stoga odustao od studiranja na tom sveučilištu. Međutim, prema navodima rumunjske vlade, podnositelj je izgubio pravo studiranja jer nije prikupio dovoljan broj bodova potrebnih za završetak četvrte godine studija.

Tijekom 2010. godine, podnositelj je upisao Pravni fakultet na Sveučilištu u Bukureštu koje je imalo rampu prilagođenu osobama s invaliditetom. Prema navodima podnositelja, osobama s invaliditetom bio je omogućen pristup prostorijama u prizemlju, ali ne i onima na katu. Nadalje, sanitarni čvor u zgradama u kojima su se održavala predavanja nije bio prilagođen osobama s invaliditetom, pa je podnositelj u slučaju potrebe svaki put morao ići kući. Slijedom navedenog, podnositelj je morao iznajmiti stan za sebe i asistenticu u centru Bukurešta. Prema navodima rumunjske vlade, Sveučilište u Bukureštu je osobama s invaliditetom do kraja 2008. godine prilagodilo pristup svim zgradama i prostorijama, a razlog zbog kojeg je podnositelj izgubio pravo studiranja je bilo neplaćanje upisnine za akademsku godinu 2010/2011.

Tijekom 2011. godine, podnositelj je upisao studij psihologije na Sveučilištu u Piteștiju

budući da mu je prethodno zajamčeno kako se radi o sveučilištu prilagođenom osobama s invaliditetom. Međutim, podnositelj je naknadno shvatio kako ne može pristupiti nekim prostorijama na višim katovima. Podnositelj je zatražio od sveučilišta da poduzmu potrebne mjere koje bi omogućile osobama s invaliditetom nesmetano kretanje. Tijekom 2012., podnositelj je izgubio pravo studiranja na Sveučilištu u Piteštiju jer nije ostvario potreban broj bodova. Rumunjska Vlada je istaknula kako je navedeno sveučilište ispitalo podnositeljeve pritužbe te poduzelo mjere kao što su omogućavanje praćenja nekih kolegija putem video veze, davanje na korištenje parkirnog mjesta za akademsko osoblje, itd.

Pozivajući se na članak 2. Protokola br. 1., (samostalno i zajedno s čl.14. Konvencije) podnositelj je prigovarao kako se nije mogao školovati u/blizu rodnog grada jer sveučilišta nisu bila prilagođena osobama s invaliditetom. Podnositelj je istaknuo i navodnu povredu članka 2. i 5. Konvencije, navodeći kako je zbog pohađanja nastave kod kuće postao društveno izoliran, usamljen i nesiguran.

❖ **OCJENA SUDA**

Nakon ispitivanja podnositeljevih prigovora, vijeće je sukladno čl. 30. Konvencije, dana 14. siječnja 2014. godine, Velikom vijeću ustupilo nadležnost.¹⁵ Veliko vijeće dopustilo je sudjelovanje sljedećim trećim strankama: Međunarodnom savezu osoba s invaliditetom, Europskom forumu osoba s invaliditetom i

¹⁵ Ako se pri razmatranju slučaja pred vijećem pojavi neko važno pitanje koje utječe na tumačenje Konvencije ili dodatnih protokola, ili ako rješenje nekog pitanja pred vijećem može dovesti do rezultata koji je nespojiv s prije donesenom presudom Suda, vijeće može, u bilo kojem času prije donošenja presude, ustupiti nadležnost Velikom vijeću, osim ako jedna od stranaka spora tome prigovori.

rumunjskom Vijeću za zaštitu osoba s invaliditetom.

Veliko vijeće istaknulo je kako podnositelj nije iznio dovoljno uvjerljive dokaze iz kojih bi proizlazilo da nije bio u mogućnosti iskoristiti pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju.

Veliko vijeće je istaknulo kako sukladno obvezi iscrpljivanja domaćih pravnih sredstava, podnositelj najprije mora iscrpiti sva pravna sredstva dostupna u domaćem pravnom sustavu. Država članica nije dužna odgovarati Sudu za povrede koje prethodno nije imala mogućnost ispitati u okviru vlastitog pravnog poretka. Veliko vijeće je stoga prvenstveno ispitalo jesu li pravna sredstva koje je podnositelj imao na raspolaganju, bila dostupna podnositelju ne samo u teoriji već i u praksi u razdoblju kada se dogodila navodna povreda podnositeljevih prava te je li od podnositelja bilo razumno očekivati da ih iskoristi. Veliko vijeće je utvrdilo kako je podnositelj u relevantnom razdoblju imao na raspolaganju nekoliko pravnih sredstava koja je mogao, a nije iskoristio. Veliko vijeće je istaknulo kako podnositelj nije iznio dovoljno uvjerljive dokaze iz kojih bi proizlazilo da nije bio u mogućnosti iskoristiti pravna sredstva koja su mu bila na raspolaganju.

Prvo, podnositelj nije od nadležnog suda zatražio izdavanje naloga putem kojeg bi taj sud sveučilištima naložio izgradnju pristupne rampe i ostale pristupne infrastrukture potrebne za osobe s invaliditetom, bez obzira što je u Rumunjskoj od 1999. godine na snazi zakonodavna regulativa koja obvezuje javne institucije na izgradnju infrastrukture

prilagođene osobama s invaliditetom. Veliko Vijeće istaknulo je primjer domaće sudske prakse koja se odnosila na osobu u usporedivoj situaciji kao i podnositelj. Naime, po njezinom zahtjevu domaći sud je izdao nalog kojim je naložio suvlasnicima zgrade da poduzmu potrebne radnje kojima će se zgrada biti prilagođena osobama s invaliditetom. Radilo se o pravnom sredstvu koje je proizašlo iz relativno nove zakonodavne regulative primjenjive u specifičnim slučajevima. Iako je ovakvih slučajeva u praksi rumunjskih sudova bilo malo, Veliko vijeće je naglasilo kako to ne znači da korištenje tog pravnog sredstva ne bi rezultiralo uspjehom ili da se radi o neučinkovitom pravnom sredstvu. Podnositelj je prvo trebao podnijeti zahtjev za izdavanje naloga, čak i ako je sumnjao u mogućnost njegova ishođenja.

Drugo, podnositelj je mogao sudu podnijeti zahtjev za izdavanjem privremene mjere povodom koje bi sud morao postupiti po hitnom postupku.

Treće, podnositelj je protiv navedenih sveučilišta mogao podnijeti tužbu radi naknade štete. Time bi domaćim sudovima dao priliku da razviju domaću sudsku praksu u vezi s navedenom problematikom. Veliko vijeće je istaknulo kako sumnja da je ulaganje određenog pravnog sredstvo uzaludno jer neće rezultirati uspjehom ne predstavlja opravdani razlog za njegovim neiskorištavanjem.

Četvrto, podnositelj je u upravnom postupku mogao osporavati odluke sveučilišta na temelju kojih je izgubio pravo na studiranje. Da je prigovorio da su te odluke nastale zbog

toga što sveučilišta podnositelju nisu omogućila pristup prostorijama u kojima su se održavala predavanja kao i ostalim njemu potrebnim prostorijama, podnositelj je mogao biti vraćen na sveučilište na kojemu je studirao. Veliko Vijeće je istaknulo da iako sveučilišne zgrade nisu bile prilagođene osobama s invaliditetom, podnositelja ništa nije sprječavalo da zaštitu svojih prava ostvari pred domaćim sudovima, pogotovo jer se podnositelj prethodno već obraćao domaćim sudovima. Točnije, nakon prometne nesreće podnio je tužbu radi naknade štete.

Slijedom navedenog, Veliko Vijeće utvrdilo je kako podnositelj nije iscrpio sva raspoloživa pravna sredstva u okviru domaćeg pravnog sustava te je odbacio podnositeljev zahtjev kao nedopušten.

KLJUČNE RIJEČI

- *odluka o nedopuštenosti*
- *neiscrpljivanje domaćih pravnih sredstava*
- *pojam učinkovitog pravnog sredstva*
- *osobe s invaliditetom*
- *pravo na obrazovanje*

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

ČLANAK 35.

UVJETI DOPUŠTENOSTI

3. Sud će proglasiti nedopuštenim svaki pojedinačni zahtjev podnesen na temelju članka 34. ako:

a) zahtjev smatra inkompatibilnim s odredbama Konvencije i dodatnih protokola, očito neosnovanim ili zloupotrebom prava na podnošenje zahtjeva, ili

ZAHTEJV JE OČIGLEDNO NEOSNOVAN – DOMAĆI SUDOVI NISU BILI DUŽNI ISPITATI SUKLADNOST ZAKONSKIH ODREDBI S KONVENCIJOM.-

**NICKLINSON i LAMB
protiv UJEDINJENE
KRALJEVINE**

*zahtjevi br. 2478/15 i 1787/15
odluka od 23. lipnja 2015.*

❖ ČINJENICE

Podnositelji zahtjeva su gđa Nicklinson, supruga preminulog g. Nicklinsona i g. Lamb. Podnositeljčin pokojni suprug je nakon moždanog udara 2004. godine bolovao od LIS sindroma [sindroma zaključanosti u vlastitom tijelu], te je 2007. godine zatražio prestanak svakog daljnjeg liječenja i korištenja lijekova. S obzirom na potpunu paraliziranost tijela, nije bio u mogućnosti okončati svoj život bez tuđe pomoći. Drugi podnositelj boluje od ireverzibilne potpune paralize kao posljedice prometne nesreće iz 1990. godine. Zbog osjećaja bespomoćnosti i neizdrživosti želi okončati svoj život ubrizgavanjem smrtonosne supstance od strane treće osobe. S obzirom da domaće zakonodavstvo ne priznaje

potpomognuto samoubojstvo, odnosno, dobrovoljnu eutanaziju kao osnove isključenja protupravnosti kod kaznenog djela ubojstva, pokojni suprug prve podnositeljice je u studenome 2011. godine zatražio od Visokog suda utvrđenje da dobrovoljna eutanazija u njegovom slučaju nije protuzakonita s obzirom na element nužnosti kojeg poznaje običajno pravo. Podredno, tražio je da sud utvrdi kako je mjerodavni zakon koji zabranjuje potpomognuto samoubojstvo u suprotnosti s pravima zajamčenima člancima 2. i 8. Konvencije. Njegov zahtjev odbačen je u kolovozu 2012. godine. Visoki sud nije prihvatio tvrdnju da članak 8. Konvencije nameće državama članicama prihvaćanje dobrovoljne eutanazije kao osnove isključenja protupravnosti kod kaznenog djela ubojstva, budući bi takvo tumačenje prelazilo utvrđenja Suda i uzurpiralo ulogu samog Parlamenta. U pogledu zakonske zabrane pomaganja u samoubojstvu sud je zaključio kako je riječ o pitanju o kojem države članice imaju široku slobodu procjene, te da je u Ujedinjenoj Kraljevini ono u nadležnosti Parlamenta. Suprug prve podnositeljice je nakon primitka sudske odluke odbio daljnje primanje hrane, tekućine i liječničkog tretmana, te je dana 22. kolovoza 2012. preminuo od upale pluća.

Prvoj podnositeljici odobreno je podnošenje žalbe na presudu Visokog suda u ime pokojnog supruga, a drugi podnositelj se kao zainteresirana stranka umiješao u postupak pred žalbenim sudom. U srpnju 2013. godine žalbeni sud odbio je žalbu. Podnositelji su potom podnijeli žalbu Vrhovnom sudu, pri čemu su se u žalbenim razlozima ograničili isključivo na pitanje usklađenosti zabrane pomaganja u samoubojstvu u domaćem zakonodavstvu, sa člankom 8. Konvencije. U lipnju 2014. godine sud je odbio žalbu uz obrazloženje kako je riječ o pitanjima iz nadležnosti Parlamenta.

Prva podnositeljica podnijela je zahtjev Sudu u svoje i u ime svog pokojnog supruga.

Prigovarala je na povredu članka 8. Konvencije u postupovnom aspektu zbog toga što sudovi nisu ocijenili usklađenost domaćeg zakonodavstva s pravima zajamčenima člankom 8. Konvencije. Drugi podnositelj je prigovarao na temelju članaka 6., 8., 13. i 14. Konvencije, u bitnome iz razloga što nije imao na raspolaganju pravno sredstvo za ishođenje odobrenja za provedbu dobrovoljne eutanazije sudskim putem.

❖ OCJENA SUDA

Sud nije prihvatio tvrdnju kako članak 8. Konvencije nameće postupovne obveze domaćim sudovima da ispituju osnovanost zahtjeva za preispitivanje zakonodavstva. Pitanje koja je od triju grana vlasti nadležna za donošenje politika i zakonodavnih mjera je u domeni slobodne procjene država članica. Sud je u svojoj presudi u predmetu *Pretty protiv Ujedinjene Kraljevine* utvrdio da je procjena rizika i mogućnosti zlouporabe potpomognutog samoubojstva u Ujedinjenoj Kraljevini u nadležnosti Parlamenta koji je ta pitanja razmatrao u više navrata. Zahtijevanjem od sudova da meritorno odlučuju o tim pitanjima mogla bi im se nametnuti institucionalna uloga koja za njih nije predviđena domaćim ustavnim poretkom. Sud također smatra neprimjerenim zaniijekati domaćim sudovima mogućnost da utvrde kako je razmatranje pravnih pitanja o kojima je u ovom predmetu riječ u nadležnosti Parlamenta, imajući pri tom u vidu njihovu osjetljivost s etičkih, filozofskih i društvenih aspekata. Sud je nadalje primijetio da je Vrhovni sud meritorno odlučivao u predmetu podnositeljice te utvrdio kako podnositeljica nije dokazala da je došlo do ikakvih supstantivnih promjena od presude *Pretty* zbog kojih se zabrana u domaćem zakonodavstvu ne bi više mogla smatrati opravdanim miješanjem države u ostvarivanje prava iz članka 8. Konvencije.

Činjenica da se Vrhovni sud u znatnoj mjeri priklonio stavovima Parlamenta nije značila da

Zahtijevanjem od sudova da meritorno odlučuju o usklađenosti zakona s Konvencijom mogla bi im se nametnuti institucionalna uloga koja za njih nije predviđena ustavnim poretkom Ujedinjene Kraljevine.

je on propustio provesti uravnoteženo razmatranje merituma predmeta, posebice s obzirom na osjetljivost pitanja i nepostojanje konsenzusa država članica s njima u vezi. Sud je stoga zaključio kako je zahtjev prve podnositeljice očito neosnovan u smislu članka 35. stavka 3. Konvencije, te ga je proglasio nedopuštenim.

Sud je primijetio kako je drugi podnositelj u žalbenom postupku pred Vrhovnim sudom prigovorio samo zabrani potpomognutog samoubojstva sadržanoj u mjerodavnom pravu, a ne i nedostatku sudskog postupka kojim bi se u određenim slučajevima utvrdila dopuštenost dobrovoljne eutanazije. Riječ je o dva odvojena pravna pitanja. S tim u vezi, Sud je utvrdio da Vrhovni sud nije imao mogućnost razmatrati prigovor povrede prava zajamčenih Konvencijom u sadržaju kojeg je drugi podnositelj podnio Sudu. Sud je stoga odbacio zahtjev drugog podnositelja kao nedopušten zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

Službeni tekst odluke pogledajte [ovdje](#).

KLJUČNE RIJEČI

- sloboda procjene
- usklađenost domaćeg prava s Konvencijom
- uloga sudova u ustavnom poretku
- dioba vlasti
- nadležnost državnih institucija
- nedopuštenost zahtjeva

ČLANAK 46.

OBVEZATNA SNAGA I IZVRŠENJE PRESUDA

1. *Visoke se ugovorne stranke obvezuju da će se podvrgnuti konačnoj presudi Suda u svakom sporu u kojem su stranke.*

2. *Konačna presuda Suda dostavlja se Odboru ministara, koji nadzire njezino izvršenje.*

PILOT – PRESUDE – U POLJSKOJ I MAĐARSKOJ NE POSTOJI UČINKOVITO PRAVNO SREDSTVO ZA PREKOMJERNO TRAJANJE POSTUPAKA.

GAZSO protiv MAĐARSKE

*zahtjev br. 48322/12,
presuda od 16. lipnja 2015.*

RUTKOWSKI I DRUGI protiv POLJSKE

*zahtjevi br. 77287/10, 13927/11
i 46187/11
presuda od 7. srpnja 2015.*

❖ ČINJENICE

U predmetu *Rutkowski i ostali* riječ je o tri podnositelja koji su pred domaćim sudovima sudjelovali u postupcima koji su predugo trajali. Tijekom trajanja postupaka pred domaćim sudovima, podnositelji su sukladno mjerodavnom Zakonu, prigovorili njihovom predugom trajanju. Radilo se o novom

pravnom sredstvu, koje je u poljsko zakonodavstvo uvedeno 2004. godine. Međutim, domaći sudovi pri razmatranju duljine trajanja postupka prema odredbama tog Zakona, nisu sagledavali cjelokupno trajanje postupka, već samo razdoblje nakon 2004. godine. Pritom su duljinu trajanja postupka ispitivali samo pred onom instancom pred kojom se predmet trenutno vodio.

U predmetu *Gazso*, podnositelj je protiv bivšeg poslodavca pokrenuo radni spor koji je trajao dulje od deset godina. Podnositelj nije na raspolaganju imao učinkovito pravno sredstvo za zaštitu prava na suđenje razumnom roku.

Budući da je u svibnju 2015. godine, pred Sudom protiv Mađarske bilo oko 400 tekućih predmeta koji su se odnosili na problematiku nepostojanja učinkovitog pravnog sredstva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku, Sud je utvrdio kako je u podnositeljevom slučaju došlo do povrede čl. 6. st. 1. Konvencije, te da podnositelj nije imao na raspolaganju pravno sredstvo za prekomjerno trajanje postupka. Sud je u ranijim predmetima protiv Mađarske već utvrdio da Mađarska nema učinkovito pravno sredstvo za duljinu trajanju sudskih postupaka.

❖ OCJENA SUDA

U oba predmeta Sud je utvrdio da je došlo do povrede prava na suđenje u razumnom roku iz čl. 6. st. 1. Konvencije i povrede čl. 13. Konvencije jer podnositelji u vezi s ostvarivanjem zaštite navedenog prava nisu imali na raspolaganju učinkovito domaće pravno sredstvo. Obje presude koje je Sud donio u ova dva predmeta, predstavljaju pilot – presude.¹⁶

¹⁶ sukladno pravilu 61. Poslovnika Suda, Sud može pokrenuti postupak za donošenje pilot-presude i donijeti pilot presudu kada činjenice iz zahtjeva upućuju na postojanje strukturnih ili sustavnih problema ili drugih sličnih poremećaja u državi

Članak 46. Konvencije (obvezujuća snaga presude)

U odnosu na Poljsku

Sud je primijetio da domaći sudovi protivno dobro utvrđenoj praksi Suda, nisu procjenjivali duljinu trajanja postupaka u cjelini, već samo u odnosu na pojedine dijelove postupaka. Domaći sudovi su tako u slučaju jednog od podnositelja duljinu trajanja postupka ograničili samo na postupak nakon što je žalbeni sud ukinuo prvostupanjsku presudu i vratio predmet na ponovno suđenje, dok su u slučaju ostalih podnositelja duljinu trajanja postupka računali od dana stupanja na snagu Zakona iz 2004. godine. Takva praksa Vrhovnog suda imala je odlučujuće posljedice na ishode zahtjeva za zaštitu prava na suđenje u razumnom roku. Sud je također istaknuo da visina naknade koja je određena jednom od podnositelja nije bila u skladu s dobro utvrđenom praksom Suda.

Sud je utvrdio da činjenice predmeta otkrivaju postojanje sustavnog problema koji uzrokuje podnošenje velikog broja sličnih zahtjeva tom Sudu.

Sud je nadalje utvrdio da se značajne poteškoće koji postoje u Poljskoj u vezi s duljinom trajanja postupaka i nedovoljnom naknadom za povredu prava na suđenje u razumnom roku moraju definirati kao praksa koja nije u skladu s Konvencijom. Od uvođenja novog pravnog sredstva protiv duljine trajanja postupka 2004. godine, Sud je donio već 280 presuda protiv Poljske u kojima je utvrdio da podnositeljima temeljem tog Zakona nije pružena odgovarajuća naknada pred domaćim sudovima za povrede prava na suđenje u razumnom roku. Uz to, u 358 sličnih predmeta poljska Vlada je sklopila prijateljsko

ugovornici koji su doveli ili mogu dovesti do sličnih zahtjeva

rješenje s podnositeljima. Pred Sudom se trenutno nalazi 650 sličnih predmeta, a u postupku izvršenja presuda pred Odborom ministara nalazi se 300 predmeta u kojima je utvrđena povreda prava na suđenje u razumnom roku koji još nisu izvršeni.

Problemi utvrđeni u dosadašnjim presudama Suda protiv Poljske i Mađarske ukazuju na to da u tim državama postoji sustavan problem u pitanjima prekomjernog trajanja postupaka i postojanju učinkovitog pravnog sredstva za tu povredu. Zbog toga je Sud odlučio zastati sa postupanjem u svim predmetima protiv Poljske i Mađarske koji se tiču duljine trajanja postupka dok navedene države ne poduzmu odgovarajuće mjere radi otklanjanja i sprečavanja budućih povreda.

Sud smatra da ovakva praksa, koja nije u skladu s člancima 6. i 13. Konvencije zahtijeva od Poljske poduzimanje sveobuhvatnih zakonodavnih i upravnih mjera radi rješavanja sustavnih problema.

Opće mjere koje je poljska Vlada poduzela radi izvršenja ranije presude Suda u pogledu prekomjerne duljine trajanja postupaka imale su tri osnovna cilja: pojednostavljenje i ubrzavanje postupaka, prijenos određenih poslova sa sudaca na službenike, prijenos nadležnosti za određene poslove sa sudova, npr. na javne bilježnike. Sud je prihvatio ove mjere, ali je primijetio da kompleksnost problematike duljine trajanja postupaka zahtijeva od države poduzimanje daljnjih sustavnih dugoročnih napora radi osiguravanja poštivanja članka 6. stavka 1.

U pogledu prakse koje je protivna članku 13. Konvencije, Sud je primio na znanje da je Vrhovni sud Poljske u ožujku 2013. godine donio rezoluciju kojom je utvrdio da je načelo „fragmentacije“ postupka u suprotnosti s Konvencijom. Međutim, poljska Vlada nije uvjerena da je spomenutom rezolucijom okončana sporna praksa domaćih sudova, budući da je tijekom 2013. i 2014. godine pred Sudom povećan priljev predmeta vezanih za duljinu trajanja postupaka i nedostatne novčane naknade na nacionalnoj razini.

U vezi zahtjeva koji su već podneseni Sudu do dana donošenja ove presude (njih 650), Sud je odlučio da će ih sve komunicirati poljskoj Vladi, kojoj će dati rok od dvije godine da razmotri zahtjeve, te da podnositeljima ponudi odgovarajuću zadovoljštinu – primjerice putem sklapanja prijateljskih rješenja. Za to vrijeme Sud će zastati sa postupanjem u navedenim predmetima.

U pogledu budućih zahtjeva koji budu podneseni Sudu nakon ove presude, Sud će zastati s postupanjem na godinu dana, a potom će odlučiti o nastavku postupka, ovisno o mjerama koje u tom razdoblju poduzme Poljska radi izvršenja ove presude.

U odnosu na Mađarsku

Sud je primijetio da u Mađarskoj ne postoji djelotvornom pravno sredstvo za sprječavanje povrede prava na suđenje u razumnom roku niti za ostvarivanje pravične naknade za tu povredu. Zbog toga je Sud odlučio primijeniti postupak donošenja pilot-presude, imajući u vidu broj ljudi koji su pogođeni ovom problematikom i potrebu da im se osigura brza i prikladna zadovoljština.

Sud je pozdravio činjenicu da je Mađarska poduzela napore kako bi riješila problem prekomjerne duljine trajanja postupka, no

primijetio je da su se problemi nastavili. Od 1992. Sud je donio 200 presuda (od čega 24 samo u 2014. godini), a reforme u Mađarskoj nisu proizvele stvarni napredak, unatoč značajnoj i opsežnoj praksi Suda o ovom pitanju. Od svibnja 2015. protiv Mađarske se pred Sudom vodi 400 predmeta zbog duljine trajanja postupka.

Sud je ponovio kako države mogu same, pod nadzorom Odbora ministara, izabrati način na koji će izvršiti pojedinu presudu Suda, ali smatra kako je Mađarska dužna, u roku od godine dana od kada presuda postane konačna, uspostaviti pravno sredstvo za duljinu trajanja postupaka. Sud podsjeća da to pravno sredstvo može biti takve vrste da ubrzava postupak, da ima kompenzatornu narav, ili kombinacija obje vrste. Sud je, osim toga, odlučio odgoditi postupanje u svim predmetima protiv Mađarske na rok od godine dana, ovisno u poduzimanju mjera od strane Mađarske.

KLJUČNE RIJEČI

- *pravo na suđenje u razumnom roku*
- *učinkovito pravno sredstvo*
- *primjerena naknada zbog povrede prava na suđenje u razumnom roku*
- *sustavni problem*
- *pilot presuda*
- *opće mjere za izvršenje presude*

Službeni tekst presude *Gazso protiv Mađarske* pogledajte [ovdje](#),

Službeni tekst presude *Rutkowski i drugi protiv Poljske* pogledajte [ovdje](#).

